

APPELL

Nr. 2/2021

Utgitt av: Norsk Folkehjelp • www.folkehjelp.no

GAZA:
Livet midt i katastrofen

Side 4

Linh talte i FN

Side 10

På koronavakt

Side 14

Tema:

22. juli
– 10 år etter
terroren

Side 18-32

APPELL

Tidligere Melding, Helsa, Helse Miljø
Trivsel, Norsk Folkehjelp og Magasinet
Norsk Folkehjelp

Utgiver: Norsk Folkehjelp

Nr. 2, 2021. Årgang 81

Postadresse:

Postboks 8844 Youngstorget
0028 OSLO

Besøksadresse:

Norsk Folkehjelp
Stortorvet 10, Oslo

Telefon: 22 03 77 00

Faks: 22 20 08 70

Internett: www.folkehjelp.no

Redaktør: Torunn Aaslund

E-post: taa@npaid.org

Medarbeidere dette nummer:

Sissel Fantoft, Ellen Johanne Jarli,
Kirsti Knudsen, Werner Juvik,
Mohammed Zaanoun, Kimberley
McCosker, Ida Kroksæter, Inger
Sandberg, Jonas Mjølnes Volden.

Grafisk utforming: LO Media

Trykk: Ålgård Offset AS, Ålgård

Opplag: 30 622

ISSN 0804-7758

Annonsekontakt:

Arild Halsne, tlf.: 915 90 578

E-post: arild@hrme.no

Redaksjon avsluttet: 14. juni

Signerte artikler gir ikke nødvendigvis
uttrykk for Norsk Folkehjelps syn.

Ønsker du å bli medlem? Kontakt oss
på telefon 22 03 77 00, eller besøk
oss på www.folkehjelp.no

Norsk Folkehjelp

Fagpressen
Opplagskontrollert

LEDER

Sola som sprekker trollene

«Troll sprekker i sola», er en forslitt frase som brukes av dem som vil gi ekstreme ytringer en plattform og megafon. I de ti årene som har gått etter at terroristen med iskaldt blod myrdet 77 personer, har trollene vokst seg større og mer innflytelsesrike enn noen gang.

Det er en logisk brist i argumentet. Eventyrenes troll søker seg ikke til sola, de gjemmer seg for den og må med list og lempe lokkes ut i åpent lende. Slik tar man knekken på troll.

Rasistene og høyreekstremistene sprekker ikke ved å bli tildelt Fritt ord-stipender eller en fast og uoppsigelig plass i statsbudsjettet. De må møtes med motstand og avkles slips og retorikk, slik at alle kan se dem for de anti-demokratiske, hatske og ødeleggende kreftene de er.

Å ta dem inn i debattforær for at de skal «argumenteres i senk» fungerer mot sin hensikt. Retorikken er skreddersydd for å appellere til våre verste instinkter – hat, misunnelse og redsel. Argumentene er alltid vikarierende for deres egentlige hensikt: Å destabilisere demokratiske flerkulturelle samfunn, og skape kaos og splid.

Vi skylder de døde, de skadde, de overlevende og de pårørende å gå til kamp mot de høyreekstremer i alle former og forkledninger i alle kanaler ved alle anledninger.

Og lurere vi på hvordan vi skal klare det, må vi spørre dem, ungdommen, i AUF og andre organisasjoner. For de er klare til kamp for vår alles framtid i et demokratisk og mangfoldig samfunn, og vi må kaste oss med. Før det er for sent.

Torunn Aaslund
Torunn Aaslund
Redaktør

INNHOOLD

FØLG NORSK FOLKEHJELP

TEMA: Det er ti år siden terrorangrepet 22. juli. På Utøya mistet Norsk Folkehjelp en av sine, Hanne Fjalestad. Mange andre frivillige og medlemmer ble rammet av terroren denne dagen. Hvordan går det med dem nå? FOTO: TINE SOLBERG JOHANSEN

AKTUELT

04 GAZA: Livet midt i katastrofen

07 Volden øker på Vestbredden

10 Talte til FNs sikkerhetsråd

14 Vaksinevaktene i Drammen

UNGDOM

16 Ammal, ny leder i Solidaritetsungdommen

TEMA: 22.JULI – 10 ÅR ETTER TERROREN

18 HADELAND: Klare til innsats på Utøya

22 Tomrommet etter mamma

25 Til minne om Hanne Fjalestad

26 Innsats mot rasisme ti år etter terroren

30 Innsatsen på landsiden

FASTE ANNONSER

33 Støtteannonser

34 Støtteannonser fra lokale klubber og foreninger

35 Hovedsamarbeidspartnere og regionskontorer

FORSIDEBILDE:

I 53 norske kommuner står en skulptur av Nico Widerberg til minne om ofrene fra 22. juli-terroren. De er donert av en anonym giver og ble tilbudt alle kommunene som mistet innbyggere i regjeringskvartalet og på Utøya.

Foto: Ellen Johanne Jarli

Gaza:

Livet midt i katastrofen

På 11 dager i mai ble 243 mennesker drept, 1910 mennesker ble skadet og mange tusen familier mistet sine hjem. Menneskene i Gaza var fanget i bomberegnet, uten noen steder å flykte til.

TORUNN AASLUND [tekst]

MOHAMMED ZAANOUN / Norsk Folkehjelp Palestina [foto]

– Vi skulle feire at ramadan var over med venner og familie, forteller Lila, som jobber for Norsk Folkehjelp i Palestina. Men istedenfor feiring og glede eskalerte konflikten mellom Israel og palestinerne, og Lila og familien ble fanget i sine egne hjem mens bombene haglet over Gazastripen.

Det er dag 10 av bombingene og Lila forteller at det eneste de kan gjøre er å holde seg inne og vente.

– Vi bare venter på neste bombe som kan komme om fem minutter – eller ti minutter. Ventingen er som et mareritt. Vi holder rundt hverandre og prøver å trøste barna som er livredde, forteller hun.

Lila bor i Khan Younis, sør i Gaza, sammen med ektemannen, sine barn på elleve og syv år og en liten baby på fem måneder. Broren hennes og hans familie bodde i et område som tidlig ble rammet av bombene og de måtte flykte. I går flyttet de inn hos Lila.

Lila har forsøkt å gjøre leiligheten så trygg som mulig. Hun har ryddet et område lengst mulig unna vinduene. Hun har fjernet pynt av glass og bildene på veggene. Hun har også pakket en sekk med de mest nødvendige tingene i tilfelle de må rømme raskt.

– Jeg rakk aldri å handle inn et lager av mat og nødvendigheter til babyen, så vi lever på et minimum, forteller hun.

Gjennom Teams kan jeg sitte i trygge Norge og høre drønnene fra bombene som faller rett utenfor leiligheten til Lila. «Hører du?», sier hun. «Det er bombene». «Kan du vente litt? Jeg må se til barna».

– Drønnet fra bombene er forferdelig, forteller Lila. – Jeg bor i et konfliktområde og er vant til bombing og eksplosjoner, men dette er en ubeskrivelig lyd. Smellene er så høye at jeg mister hørselen en stund etterpå. Det er som å leve i helvete. Alle i Gaza opplever det samme helvetet.

BEKYMRET FOR BARN. Lila er bekymret for barna sine. – Når babyen min på fem måneder sover og en bombe faller, slår hun øynene vidt opp og stirrer ut i lufta. Når hun hører stemmen min, roer hun seg igjen og sovner. Så kommer et nytt drønn og hun åpner øynene vidt opp igjen. Hun vil aldri være alene, jeg må alltid bære henne med meg.

– Da Gaza ble bombet forrige gang i 2014, var sønnen min bare to måneder. Jeg husker at det var så fryktelig å ha et så lite barn i en så grusom situasjon. Og denne gangen har jeg en datter på fem måneder. Jeg hadde aldri trodd at jeg skulle komme i denne situasjonen igjen. Det tok meg seks år å tørre å få et barn til fordi jeg var så redd for at jeg skulle ha en liten baby mens krigen raser og så var det det som skjedde igjen.

– Jeg er veldig bekymret for de to eldste også. Vanligvis i vanskelige situasjoner kan vi finne noen aktiviteter til dem som roer

VARIGE ARR: Gazas foreldre er bekymret for hvilke psykiske

dem ned, som maling. Men ingen aktiviteter kan hjelpe barna lenger. Jeg vet ikke om de noen gang vil glemme disse dagene. Jeg vil at mine barn skal vokse opp til et bedre liv enn dette.

INGEN STEDER ER TRYGGE. I Gaza by sitter Safia, også hun jobber for Norsk Folkehjelp – og også hun er fanget i en utrygg leilighet med familien sin, ektemannen og to barn på syv og ni år og en baby på tre måneder.

– Barna er livredde og skjønner ikke hvorfor vi blir bombet. De vet ingenting om Israel

De psykiske arr den massive bombingene vil etterlate hos barna.

eller Hamas og vi vet ikke hvordan vi skal forklare det for dem.

Safia bor bare hundre meter fra Ansari Square, der Gazas innenriksdepartement og andre sentrale regjeringsbygninger holder til. Plassen blir bombardert døgnet rundt.

– Den første dagen i Id våknet vi av at huset vårt ble truffet av splinter. Vi bor i øverste etasje i en boligblokk og taket vårt er laget av tre. Splinten boret seg gjennom taksteinen og treverket og vi fikk murstein over oss. Noen av mursteinene traff meg mens jeg holdt babyen min opp mot skulderen. Kan du tenke

deg noe så skremmende? De tunge mursteinene traff den andre skulderen min og jeg ble skadet, men heldigvis ble ikke babyen skadet.

– I boligblokken vår er det mye glass, som er livsfarlig når det bombes. For å minske risikoen for at knust glass skal blåse inn i leiligheten holder vi alle dører og vinduer åpne hele tiden. Om natten blir det kaldt og vi kler på oss flere lag med klær for å ikke fryse. Når vi hører at bombingene starter går vi ut i gangen og setter oss ved heisen. Vi tror at mureggene der er sterkere og tryggere hvis huset kollapser.

– Det er så vanskelig å beskrive det fryktelige vi har sett. Hver natt sitter jeg våken og livredd tett inntil barna mine for å beskytte dem. En natt var jeg sikker på at denne gangen var det vår tur, jeg kunne se lysglimtet i øyekroken og var sikker på at den kom til å treffe oss. Vi kunne lukte døden, men den traff ikke oss. Den traff nabohuset. Hvordan kan vi sove? Hvilke psykiske arr vi må slite med vet vi ikke enda, men jeg er sikker på at det vil vise seg som et stort problem, særlig for barna.

Safia har fått med seg at nordmenn ►

demonstrerer til støtte for palestinerne og støtten fra verden utenfor er viktig.

– Dere ser at vi er ofre og ikke terrorister. Jeg har alltid følt støtte fra mennesker i Norge. Vi trenger støtten, både den økonomiske og i form av solidaritet og ved å fortelle verden hva som skjer her.

– VI LEVER I ELENDRIGHET. Amal jobber også for Norsk Folkehjelp i Gaza. Han har akkurat vært ute i Gazas gater. Han sier at han vet godt at det er farlig å bevege seg ute, men det det er farlig hjemme også.

– Folk blir drept i hjemmene sine også, sier han. – Så hvorfor ikke gå ut og se hva som har skjedd og fortelle verden om det jeg ser?

– Det var en humanitær krise i Gaza lenge før denne krigen, sier Amal. – Vi mangler alt. Medisiner, rent vann, elektrisitet, mat og bygningsmateriell. Helsevesenet vårt var sprengt på grunn av den katastrofale covid-krisen og nå strømmer det sårede til sykehus som allerede har brutt sammen.

– Når jeg går ute i gatene, kan jeg se sjokket i folks ansikter. For første gang kan jeg tydelig lese traumene i folks ansikter. Våre traumer er ikke lenger usynlige.

Stemmen til Amal er lav og monoton.

– Jeg traff en mann utenfor en sammenrast bygning og spurte han hva som hadde skjedd. Han fortalte at han hadde vært inne da bomben traff. Han kunne ikke forstå hvordan han var i live og kunne gå ut fra bygningen. Jeg spurte han hvordan han hadde det. Han svarte «Jeg vet ikke, jeg føler ingenting, jeg er nummen».

– Jeg føler det samme, jeg vet ikke hvordan framtiden blir, vi har mistet alt, sier Amal.

Amal ramser opp den grusomme statistikken og følgene av den. Antall drepte, antall boligblokker som er bombet til ruiner. Fabrikker som er bombet. 300 000 liter melk som måtte tømmes ut. Husdyr som sulter i hjel. Mangelen på strøm og mangelen på vann.

– Vi lever midt i en katastrofe, sier Amal. – I 2012 kom FN med en rapport som sa at Gaza ville være ubeboelig innen 2020. Hver eneste indikator i den rapporten er verre enn de forutså. Skadene på Gaza er irreversible. Folk i Gaza har mistet alt håp og vi lever i fullstendig elendighet.

–Vi har liten tiltro til FNs Sikkerhetsråd. De mislyktes i 2009, 2012, 2014 og hvorfor skulle de lykkes nå? Politikerne har sviktet Gaza igjen og igjen. Vi har folks solidaritet og

HUSLØSE: Mange måtte rømme hjemmene sine under bombingene. 8000 mennesker tok inn hos venner og familie, mens 955 søkte ly i UNWRA-skoler.

ØDELAGT: 1128 bygninger ble ødelagt og 15129 bygninger ble delvis ødelagt i løpet av 11 dagers bombing på Gazastripen.

vi føler den. Solidaritet er viktig. Da vet vi at vi ikke er alene. Men folks solidaritet må omsettes i politiske handlinger. En våpenhvile må ikke føre til at situasjonen går tilbake til slik det var før. Blokaden av Gaza må opphe-

ves. Det må gis fri tilgang til humanitær hjelp. Mat, medisiner og materiell til å gjenoppbygge Gaza.

– Ikke la oss miste håpet igjen, ber Amal innstendig.

Volden øker på Vestbredden

Hanien og Ali jobber for Norsk Folkehjelps partner, ungdomsorganisasjonen Student's Forum Institute. Mens Gaza ble bombet opplevde befolkningen på Vestbredden at voldelige overgrep fra israelske soldater og ekstremistiske bosettere økte.

TORUNN AASLUND [tekst]

– Israelske bosettere har blitt enda mer voldelige flere steder på Vestbredden, forteller Ali.

– De angriper og ødelegger palestinske hjem. De banker opp barn og brenner avlinger. Bosetterne samler seg tungt bevæpnet i grupper rundt kontrollposter der de terroriserer palestinere og skyter etter biler og mot hjem, uten at israelske soldater bryter inn. Den israelske hæren bruker bosetterne til å gjøre drittarbeidet for seg.

Den israelske menneskerettighetsorganisasjonen B'Tselem har nylig rapportert om en tydelig økning i bosettervold. I følge organisasjonen inngår angrepene i en langsiktig strategi for å oppmuntre til tvangsflytting fra palestinsk jord.

Ali forteller at han selv ble banket opp ved en kontrollpost få dager i forveien, da han reiste fra Ramallah til Betlehem. – Jeg ble ydmyket foran min forlovede helt uten grunn. Det skjedde med meg på torsdag og det skjer med mange andre palestinere hver dag.

– Det er veldig provoserende å se en stor gruppe bosettere stå midt i veien med grovkalibrete våpen på veien til det området der jeg bor, fortsetter Ali.

– Vi vet aldri hva bosetterne har bestemt seg for den dagen. Vil jeg leve, eller kommer de til å skyte meg når jeg passerer? Vil de bare trakassere meg eller kommer de til å banke meg opp? Vi går med en konstant frykt for å dø uten noen grunn, forteller Ali.

BEVÆPNET: Bevæpnede israelske bosettere ved nabolaget Sheikh Jarrah i Øst-Jerusalem, der palestinske familier risikerer utkastelse. Foto: EPA/ATEF SAFADI / NTB

SOSIALE MEDIER. Hanien forteller at vold og overgrep fra israelske soldater og bosettere er vanlig. Men nå har Israel i tillegg satt i gang en operasjon der de raider og arresterer hundrevis av palestinske ungdommer uten at de har gjort noe ulovlig. – De har kanskje deltatt i en fredelig protestmarsj, eller bare postet noe på Facebook som Israel ikke likte, sier hun.

– Når det blir sammenstøt mellom demonstranter og soldater ved Rachels Tomb her i Betlehem, skyter ikke soldatene for å skremme folk fra å demonstrere, fortsetter Hanien.

– De skyter for å skade og drepe.

Demonstrasjoner og marsjer blir organisert via sosiale medier.

– Sosiale medier har spilt en stor rolle, både under bombingene av Gaza og i kampen for Sheikh Jarrah, forteller Hanien. – Fordi de israelske overgrepene blir eksponert.

– Ungdom i Betlehem og over hele Palestina gjør en flott jobb med å bruke sosiale medier for å avsløre israelske overgrep under sammenstøtene. Kanskje det ikke betyr noe til slutt, at det ikke fører til noen endring, men kanskje det får israelerne til å tenke seg om to ganger før de gjør noe som de risikerer at blir spredt på sosiale medier.

Ali bryter inn. Facebook og andre sosiale medie-plattformer samarbeider med Israel og fjerner rutinemessig innhold fra sine plattformer som avslører overgrepene under

okkupasjonen, mens israelsk innhold ikke blir slettet.

VERDENSSAMFUNNET SVIKTER IGJEN. Ali og Hanien føler seg sviktet av det internasjonale samfunnet.

– Israel vil fortsette å bryte menneskerettighetene og krenke det palestinske folk inntil det internasjonale samfunnet bryter inn, sier Ali. – USA er ikke villig til å beskytte det forsvarsløse palestinske folket gjennom resolusjoner i sikkerhetsrådet.

– Under alle de tidligere krigene i Gaza fikk vi hele verdens sympati, men ingenting endret seg på bakken. Sympatien varer så lenge drepingen foregår og deretter blir palestinernes sak glemt. Det er ingen forskjell denne gangen, sier han.

– Vi ser likevel at noe er annerledes denne gangen, nyanserer Hanien. – Sosiale medier har spilt en mye viktigere rolle denne gangen. For eksempel i forhold til palestinere i Israel. De har ikke pleid å involvere seg i sammenstøtene, men det endret seg denne gangen.

– At de engasjerte seg så sterkt, sjokkerte israelske myndigheter. Israel trodde at den palestinske befolkningen hadde smeltet inn i det israelske samfunnet, men slik var det ikke. De har beholdt sin palestinske identitet, sier hun.

– Jeg tror sosiale medier kanskje bidro til at verden engasjerte seg for å få slutt på bombingene, avslutter Hanien. ►

Eksplorative våpen i tettbygde områder rammer sivile verst

– Bombingen av Gaza føyer seg inn i et mønster vi ser over hele verden: når eksplorative våpen brukes i byer, rammes sivile uforholdsmessig hardt. 90 prosent av de skadde og drept er sivile, når slike våpen brukes i byer, sier rådgiver i avdeling for mine- og eksplosivrydding i Norsk Folkehjelp, Rasmus Weschke.

TORUNN AASLUND [tekst]

– Over 238 000 sivile har blitt skadd eller drept de siste ti årene som følge av slik vold, verden over.

Når et angrep med eksplorative våpen rettes mot tett befolkede områder, er det stor sannsynlighet for at man bomber og treffer noe annet, og dette vil ofte være noe sivilt. Eksplosjonen ødelegger også bygninger og mennesker langt unna målet, og påfører befolkningen alvorlige langtidsvirkninger. I tillegg til umiddelbar død og alvorlige skader, fører ødelagt infrastruktur og bom-

Rasmus Weschke

bing til at folk må flykte, miljøødeleggelser, psykiske traumer hos barn og voksne, kontaminering med udetonerte eksplorative og vanskeligere levekår i årevis etter bombing.

Norsk Folkehjelp har tradisjon for å kombinere politisk påvirkningsarbeid med konkret arbeid på bakken.

– Dette gjør vi for å forhindre at mennesker blir skadet eller drept av eksplorative våpen både før, under og etter konflikt, forteller Weschke. – Derfor har vi i flere år drevet med såkalt «risk education», eller «Konfliktberedskap og beskyttelse», blant annet i Gaza. Gjennom dette programmet lærer vi opp folk i enkel beredskap som kan begrense skade og hjelpe dem med å holde seg i live i et konfliktområde.

Deltakerne lærer hva som er tryggere adferd i møte med udetonerte eksplorative, hvor man best kan søke tilflukt, og hvordan man best kan evakuere boligen sin og også forberede seg på å måtte isolere seg selv til

det verste er over. Sivile som er fanget i konfliktområder har få ressurser til å beskytte seg selv i møte med tønnebomber, artilleri, improviserte eksplorative og granater som sendes inn i boligområdene der de lever.

I opplæringen viser Norsk Folkehjelp og våre partnere for eksempel hvordan man kan forberede hjemmet sitt før en konflikt og hva man gjør dersom man befinner seg i nærheten av et angrep.

– Vi tror at bedre beredskap fører til bedre beskyttelse, men at den virkelige løsningen ligger i å stanse bombing av byer, sier Weschke.

Kombinasjonen av politisk påvirkning og konkrete humanitære programmer har vist seg kraftfull og nyttig.

– Vi trenger ny politikk mot bombing av byer, sier Weschke. Beredskapstiltak kan hjelpe, men det er de stridende partenes ansvar å beskytte sivile, avslutter han.

FAKTA

- 126 956 voksne og barn har gjennomgått direkte opplæring i konfliktberedskap og beskyttelse [CPP] i Gaza. I tillegg har budskapet nådd ut til mange hundre tusen via sosiale medier.
- Norsk Folkehjelp har CPP-opplæring i flere land: for tiden Palestina, Syria og Myanmar.
- Norsk Folkehjelp har sammen med en allianse av internasjonale organisasjoner presset på for at stater skal bli enige om en politisk erklæring som omhandler bruk av eksplorative våpen i tettbygde strøk [EWIPA]. Slike erklæringer kan være normdannende og bidra til endret praksis rundt bruk av eksplorative i byer. Irland leder denne prosessen, men det gjenstår mye forhandling og overtalelse før en sterk erklæringstekst er klar.

VERDEN I GRUS: Når eksplorative våpen brukes i tettbygde strøk, er 90 prosent av ofrene sivile. Barn og voksne kan få opplæring i hvordan de kan beskytte seg og begrense skadene, men til syvende og sist er det de stridende partenes ansvar å beskytte de sivile. FOTO: MOHAMMED ZAANOUN, NORSK FOLKEHJELP PALESTINA

INNLEGG: **Rahil Al-Daraji**, leder av Norsk Folkehjelps Palestinanettverk og medlem i Sentralt samfunnspolitisk utvalg

Våpenhvile, men ingen varig løsning

Bombingen i 2021 har igjen gitt oss et lite glimt av de alvorlige konsekvensene av den årelange israelske okkupasjonen som har tatt mange liv, og etterlatt mange dype sår og traumer i palestinerne hjertes.

Tiden har gang på gang vist oss konsekvensene av okkupasjonen som ikke møter noen motstand utenfra, annet enn den som kommer fra det palestinske folket selv. Det palestinske folket lever i sitt hjemland og blir okkupert av en makt som behandler dem som om de skulle vært okkupanten selv.

Sakte, men sikkert blir palestinerne strøket av kartet, en kvadratmeter om gangen, en palestiner om gangen. Hver gang striden blusser opp og det blir brukt våpen, er det de sivile som lider aller mest. Dette kommer til å gjenta seg så lenge okkupasjonen fortsetter og blokaden består. Våpenhvile er ikke noe varig løsning, det er bare en forskyving av problemene som må løses.

STRIDER MOT FOLKERETTEN. Den israelske okkupasjonsmakten bryter folkeretten for alt den er verdt så lenge deres interesser blir ivaretatt. Deres gjentakende handlinger viser klart og tydelig at verken folkeretten eller menneskerettighetene har noe verdi, så lenge det er en palestiner som skal frarøves sitt hjem, sin frihet eller sitt liv.

Den israelske okkupasjonspolitikken bryter FNs apartheidkonvensjon. Det vil si at palestinere blir undertrykt og forfulgt på rasistisk grunnlag, basert på sin identitet som palestinere. Apartheid anses for å være en forbrytelse mot menneskeheten, ifølge FN.

Vi må opprettholde oppmerksomheten rundt den politiske situasjonen – også når det er «stille» derfra. Det må ikke være

slik at døde barn og bomber må til for at folk skal våkne, for så å lukke sine øyne igjen. Urettferdigheten, okkupasjonen og undertrykkingen av palestinerne fortsetter i bombede og ødelagte omgivelser.

TIDEN STÅR STILLE. Covid-19-smitte, voldelige demonstrasjoner, og arrestasjoner av barn og andre som protesterer mot okkupasjonen kommer til å fortsette. Annektering av jord og hjem kommer til å fortsette, Våpen vil fortsatt bli brukt mot sivile, uavhengig av våpenhvile eller ei. Den årelange urettferdige behandlingen av det palestinske folket er umenneskelig. Det er på tide at verdenssamfunnet gjør det som er nødvendig for å sikre at palestinerne grunnleggende rettigheter blir ivaretatt.

I dag har Oljefondet over 165 milliarder av våre felles sparepenger investert i okkupasjonen. Vi kan støtte det palestinske folk ved å bruke vår stemme i Norge til å si klart og tydelig ifra at dette er uakseptabelt. Vi må kreve at politikerne her i landet legger mer press på Israel. Norge må bruke sin plass i Sikkerhetsrådet og gjøre det som er nødvendig for å bidra til å få slutt på okkupasjonen og den daglige terroriseringen av palestinerne en gang for alle.

Tiden har stått stille for det palestinske folket i over 70 år, uten noe fred. Tiden vil alltid stå stille og fortiden vil alltid gjenta seg, så lenge okkupasjonen ikke møter noen reell motstand utenfra.

Engasjer deg for Palestina

› Støtt Norsk Folkehjelps innsamling

til nødhjelp i Palestina. Vipps valgfritt beløp til 10145 eller send sms GAZA til 2160 [250 kr].

› Signer kampanjen

Norsk Folkehjelp har sammen med Fagforbundet for å få Oljefondet til å trekke seg ut av av alle virksomheter som bidrar til okkupasjonen. Oljefondet har over 165 milliarder investert i 64 selskaper med virksomhet knyttet til den

folkerettsstridige okkupasjonen av Palestina. Bruk QR-koden for å signere.

› Meld deg inn i Norsk Folkehjelp.

Jo flere medlemmer vi er, jo større tyngde har vi når vi fremmer krav overfor norske myndigheter om for eksempel hvor Oljefondet skal ha lov til å investere, eller at Norge må

anerkjenne Palestina. Vi har også et eget Palestina-nettverk du kan bli aktiv i!

› Kjøp palestinske varer

hos for eksempel Palestinabutikken Al Quds eller Handala -Palestina-butikken i Bergen. En direkte støtte til palestinske produsenter og næringsliv er solidaritet i praksis! Du kan også dra på online besøk til den legendariske bokhandelen i Øst-Jerusalem, The Educational Bookshop.

› Lik og del innhold i sosiale medier.

Det kan virke som en liten handling, men den er viktig. Spre spesielt stemmer fra Palestina, disse er ofte ofre for digital apartheid, og trenger støtte for å bli hørt. For eksempel kan du sjekke ut Grassroots Al-Quds.

«Landminer og eksplosive rester etter krig representerer menneskehetens verste side. Men forsøk på å utrydde dem viser menneskeheten på sitt beste»

Folkehjelpas lokale programsjef:

Briljerte i sikkerhetsrå

KIMBERLEY MCCOSKER [tekst]

Med disse ordene ble den lokale program-sjefen til Norsk Folkehjelp fra Quang Tri pro-vinsen i Vietnam, Nguyen Thi Dieu Linh ønsket velkommen av ingen ringere enn FNs gene-ralsekretær António Guterres i FNs sikker-hetsråd 8. april.

Linh var invitert til å tale under en åpen debatt om mine- og eksplosivrydding som Vietnams regjering kalte inn til da de satt med formannskapet i Sikkerhetsrådet i april måned. Ikke bare var dette en historisk dag for Folkehjelpa. Linh skrev nemlig historie ved å bli den første vietnameser til å orientere sikkerhetsrådet under Regel 39, som invite-

rer «kompetente enkeltpersoner» til å dele sin kunnskap og ekspertise om saker som debatteres.

– Det var veldig inspirerende å høre på alle delegatene som holdt innlegg. De viste enga-sjement og støtte til mine- og eksplosivryd-ding, samtidig som de pekte på utfordringene vi fremdeles har på dette feltet, var Linhs

det

umiddelbare kommentar etter debatten.

Selv snakket Linh om sine egne personlige erfaringer med å jobbe med rydding av eksplosiver og om hvordan Norsk Folkehjelp jobber og samarbeider med myndighetene i Vietnam. Hun kom også med klare anbefalinger om hva som skal til for at stater og organisasjoner skal lykkes i denne type

← **EKSPERT:** Folkehjelpas Nguyen Thi Dieu Linh leverer sin ekspertuttalelse i FNs Sikkerhetsråd. På talelista var Linh i godt selskap med FNs generalsekretær António Guterres og skuespiller og FN-ambassadør for eliminering av landminer, Daniel Craig. FOTO: NGUYEN A

↑ **FUNN:** Samme dag som Linh orienterte i Sikkerhetsrådet, gjorde et av ryddeteamene hennes et uvanlig stort funn på en akasieplantasje. På et område mindre enn 15 kvadratmeter befant det seg hele 495 bomber, granater og raketter. FOTO: HIEN NGO/NORSK FOLKEHJELP

arbeid. På slutten av Linhs orientering skjedde noe som anses som svært uvanlig i Sikkerhetsrådet: delegater og andre folk reiste seg og klappet. Dette var en vel fortjent anerkjennelse til en tøff kvinne som har viet livet til å fri hjemlandet sitt fra eksplosive dødsfeller.

FORSTO IKKE HVOR FARLIG MINENE VAR. Linh ble født inn i en bondefamilie i fjellområdene i Dakrong-distriktet, i det sørvestlige hjørnet av Quang Tri-provinsen i Vietnam. Moren hennes solgte reservedeler til sykler og mopeder, mens faren jobbet i kommuneadministrasjonen.

– Vi var ganske fattige, men foreldrene mine jobbet hardt for å tjene nok penger til mat for dagen og morgendagen, forklarer Linh.

Til tross for at Quang Tri er blant de områdene i verden som er hardest rammet av eksplosiver etterlatt etter krigen, forsto aldri Linh hvordan dette påvirket landsbyen hennes da hun vokste opp.

– Jeg husker ikke at noen lærte meg hva bomber og eksplosiver var da jeg var barn. På skolen hadde vi et historiefag, men vi fikk ingen risikoopplæring, så jeg var egentlig ikke

klar over problemet, minnes hun.

Hun kom imidlertid ofte i kontakt med eksplosive blindgjengere når hun lekte med vennene sine i landsbyen etter skoletid.

– Da jeg var fem-seks år, bodde vi i et område hvor det tidligere hadde vært en amerikansk militærbase. Her fant jeg mange gjenstander etter krigen, men jeg forsto ikke at de var farlige. Først etter at jeg begynte å arbeide for Norsk Folkehjelp oppdaget jeg at det var snakk om udetonerte 40 millimeter granater som potensielt kunne kostet meg livet, forteller hun.

DELELINJAMELLOMNORD OGSØR. På mange måter er Quang Tri-provinsen synonymt med Vietnamkrigen. Her går den 17. breddegrad – den demilitariserte sonen som delte Nord-Vietnam fra Sør-Vietnam i årene 1954 til 1975.

Kjente landemerker fra krigen og kampene finnes fortsatt på kartene, og vekker minner om konflikten som nærmest utraderte provinsen for mindre enn 50 år siden.

Ho Chi Minh-stien – et nettverk av veier og stier som sørget for at tropper, våpen og forsyninger kunne transporteres fra de nord-vietnamesiske styrkene til støttespillerne ►

FAMILIEN: Linh og ektemannen er stolte foreldre til to jenter på tre og ni år. FOTO: PRIVAT

MÅLRETTET: Linh startet som tolk i Norsk Folkehjelp i 2010. I dag leder hun alle Norsk Folkehjelps aktiviteter i Quang Tri-provinsen. Vinneroppskriften har vært målrettet jobbing i kombinasjon med en usedvanlig høy dose lidenskap for arbeidet. FOTO: NORSK FOLKEHJELP

deres i sør – slynger seg gjennom tropisk skog i fjellene mot vest. Provinshovedstaden Dong Ha var den nordligste byen i Sør-Viet-

nam, og hovedsetet til en viktig amerikansk kampbase fram til 1972. Den farlige geografiske trippleffekten gjorde provinsen stra-

tegisk viktig for begge parter i konflikten, med den tragiske konsekvens at Quang Tri ble gjenstand for noen av de kraftigste bombetoktene verden noen sinne har sett.

En New York Times-artikkel fra 1972 beskrev stedet som «et ugjenkjennelig øde-land av knuste bygninger og kratere der amerikanerne med sine bomber og nordvietnameserne med sine granater hadde redusert Quang Tri til ruiner».

I dag preges Dong Ha støvete hovedgate stort sett av anonym betongarkitektur – et resultat av en rask gjenoppbygging etter at byen ble jevnet med jorda under krigen. Bare noen få kilometer unna skiftes byens markeder og restauranter ut med vidstrakte rismarker, fiskerlandsbyer og plantasjer av trær som dekker mesteparten av provinsen. Her i Dong Ha har Folkehjelpas lokale provins programsjef Linh det daglige ansvaret for en stab på nesten 300 personer. Sammen opprettholder de arbeidet med å finne og rydde de eksplosive blindgjengerne som har hjem-søkt provinsen i 46 år.

AMBISIØS KARRIEREKVINNE. I 2007 begynte Norsk Folkehjelp å kartlegge og rydde eksplosiver i Vietnam, i Thua Thien Hue-provinsen sør for Quang Tri. I dag arbeider Folkehjelpa også i Quang Binh provinsen, nord for Quang Tri. Fra 2021 er det dessuten planer om å utvide virksomheten til berørte områder lenger sør i landet.

Linh startet som tolk i Norsk Folkehjelp i 2010, da det ble inngått et langvarig partnerskap med organisasjonen Prosjekt RENEW i Quang Tri-provinsen. Selv om hun i utgangspunktet ikke hadde kunnskap om eksplosivrydding, jobbet hun målbevisst for å lære det som skulle til for å stige i gradene. Først ble hun oversetter, deretter operasjonell assistent, operasjonssjef, så operasjonsleder og nå lokal provins programleder. I sin nåværende rolle er hun ansvarlig for alle Norsk Folkehjelps aktiviteter i Quang Tri-provinsen. Hun har tilsyn med alt fra økonomi til daglig drift til oversikt over bidragsytere og koordinering mellom myndigheter og partnere.

Samtidig har hun stiftet familie. Linh og ektemannen er stolte foreldre til to jenter på tre og ni år.

– Foreløpig er det bare eldstejenta som vet litt om jobben min. Hun sier at det jeg gjør hjelper folk og er bra for dem. Hele familien min – foreldrene mine, søsteren min og man-

MANGE KVINNER: Norsk Folkehjelps kvinnelige eksplosivryddeteam – det første i sitt slag i Vietnam. Nær en tredjedel av Folkehjelpas ansatte i Vietnam er kvinner. FOTO: HIEN NGO/NORSK FOLKEHJELP

nen min – er stolt av meg. Veldig stolt, sier hun med et smil.

Linh ler når hun blir spurt om det er vanskelig å balansere karriere og familieliv.

– Jeg er heldig som har en svært hjelpsom og støttende ektemann. Vi jobber godt sammen.

Han er verdens beste, sier hun.

LØFTER FRAM KVINNER. Nesten 30 prosent av Norsk Folkehjelps ansatte i Vietnam er kvinner, og i topplederstillingene er halvparten kvinner. Slik har det imidlertid ikke alltid vært.

– Da jeg begynte var det få kvinner i de operative rollene, de var som regel helsepersonell eller oversettere, forklarer Linh. – Nå synes folk at det er normalt at kvinner jobber med minerydding. De er høyt respektert og anses som svært sterke og modige.

Det tydeligste eksempelet på dette er Norsk Folkehjelps kvinnelige eksplosivryddeteam – det første i sitt slag i Vietnam. Gruppen på 17 kvinner drar daglig ut for å søke og rydde eksplosiver i landsbyer over hele Vietnam. I 2020 ryddet de et landareal på over 740 000 kvadratmeter og sprengte opp 680 eksplosive objekter – noe som beviser at kvinner definitivt kan gjøre jobben like godt som menn.

Linh har tilsyn med de daglige aktivitetene både til dette og 24 andre team som utfører en rekke ulike aktiviteter i Quang Tri.

– Mange tror at jeg kjeder meg siden jeg har jobbet med det samme programmet og de samme aktivitetene såpass lenge, men det jeg liker ved jobben min er at ikke én dag er lik den forrige. Vi forsøker alltid å finne et forbedringspotensial og nye måter å gjøre jobben på. Derfor lærer jeg alltid noe nytt, og kan bidra til å utvikle nye metoder eller forbedre ulike prosedyrer. Jeg trives veldig godt med denne typen arbeidsmiljø – jobbe, lære og bidra, sier Linh.

ELSKER DET HUN GJØR. En anerkjennelse av Linhs engasjerte arbeid er det faktum at hun ble personlig invitert av Vietnams utenriksdepartement for å holde en orientering i FNs sikkerhetsråd.

– Det var en stor ære å bli invitert til å tale på et så høyt nivå, men jeg hadde selvfølgelig litt prestasjonsangst i forkant.

I minuttene før Linh skulle tale delte hun sine bekymringer med Norges ambassadør i Vietnam, Grete Løchen, og ble beroliget: – Du vil gjøre en fantastisk jobb, det er jeg sikker på, sa Løchen. – Alle her er på din side.

Samtidig som Linh tok siste finpuss av talen sin til Sikkerhetsrådet på morgenen 8.

april, var et av teamene hennes i Quang Tri i gang med å rydde eksplosiver på en akasieplantasje i landsbyen Huynh Cong Tay. Teamet hadde arbeidet her siden november 2020, og funnet og ødelagt mer enn 960 eksplosiver. Denne morgenen ble ekstra minneverdig: Gjemt mellom røttene på noen ungtrær fant de 495 bomber, granater og raketter nedgravd i et område som målte mindre enn 15 kvadratmeter.

Mens Linh drev og testet Sikkerhetsrådets programvare for videokonferanser i Hanoi, plinget telefonen hennes konstant mens hun godkjente hvordan funnet skulle håndteres: Uskadeliggjør eksplosivene, transporter dem til et sentralt sted og klargjør dem for å bli sprengt opp.

– Dette er bare én av de mange oppgavene vi utfører daglig, men det illustrerer det enorme problemet som eksplosive rester etter krig fortsatt utgjør, og hvor viktig arbeidet vårt er. Vi finner eksplosiver under veier som folk bruker daglig, i rismarker som bøndene pløyer hvert år, i skolegårder og i grunnmuren til private hjem. Slike funn gjør meg bare enda mer innbitt på å fortsette arbeidet sammen med teamene mine, sier Linh. – Jeg elsker det jeg gjør, og jeg skal fortsette å gjøre mitt aller beste – da er jeg lykkelig.

Bauta i krisetid

Frivilligheten har spilt en sentral rolle i det norske samfunnet under koronakrisen, og stilt opp på en rekke områder. Norsk Folkehjelp Drammen og Sande har bidratt med mer enn 350 timer som koronavakter.

SISSSEL FANTOFT [tekst]
ELLEN JOHANNE JARLI [foto]

Norsk Folkehjelp Drammen og Sande har drøyt 300 medlemmer, hvorav rundt 25 er aktive.

– En håndfull av dem har bidratt veldig mye ved å stille opp som koronavakter på dagtid, forteller leder Stine Elisabeth Antonsen.

Drammen kommune henvendte seg i utgangspunktet til Røde Kors om bistand som koronavakter på steder hvor det foregår vaksinasjon. Røde Kors kontaktet deretter blant andre Norsk Folkehjelp og Sanitetsforeningen i Drammen.

– Vi har et flott samarbeid oss i mellom som vi kanskje også kan høste fruktene av senere. For oss er dette en positiv erfaring, også fordi en del medlemmer som ikke har vært så aktive tidligere har kastet seg på.

Vaksinasjonsarbeidet er utført i Drammenshallen, samfunnshuset i Mjøndalen og Ebbestadhallen i Svelvik.

– Vi har sendt våre medlemmer dit der har vært mest behov. De sørger for at hele pro-

SAMARBEIDER: Stine Elisabeth Antonsen er leder i Norsk Folkehjelp Drammen og Sande. Hun forteller om et godt samarbeid kommunen og med de andre frivillige organisasjoner om koronavaktene.

sessen blir en sømløs opplevelse, skaper flyt i køen for å begrense ventetid og ivaretar smittevern. Vi har fått mange hyggelige tilbakemeldinger om innsatsen både i mediene og fra publikum i hallene, forteller Antonsen.

MENINGSFULL HVERDAG. Norsk Folkehjelp Drammen og Sande har hatt god kommuni-

kasjon med Drammen kommune gjennom hele pandemien.

– Vi har satt opp telt som er eid av Norsk Folkehjelp sentralt ved legevakta i to omganger for å avlaste lokalene der. Vi har også stukket innom teltene ved behov for å sjekke at de står som de skal og fungerer etter hensikten, sier Antonsen.

Medlemmene er glad for å kunne bidra i en tøff situasjon.

– Vi er med i Norsk Folkehjelp fordi vi liker å gjøre en innsats for samfunnet, og nå har vi muligheten til å gjøre det på en litt annen måte. I en periode hvor det skjer lite på andre områder er vi glad for å stille opp, legger hun til.

Gøran Trælnes og Nina Muriaas har bidratt med henholdsvis 75 og 40 timer som koronavakter de siste ukene.

– Vi passer på at køene flyter fint, vasker stoler etter at de er brukt, sørger for at smittevernet blir ivaretatt og hjelper eldre i rullestol og andre som har behov for assistanse. Det oppleves som veldig meningsfullt, sier Trælnes.

Han har en fleksibel arbeidsgiver som gjør det mulig å kunne stille opp på dagtid.

6000 TIMER: Fungerende leder for sanitetsseksjonen i Norsk Folkehjelp, Jonas Vikran Hagen, forteller at da koronakrisen traff i fjor fikk kommunene god hjelp av en effektiv frivillig sektor.

HJELPSOM ARBEIDSGIVER: Med en fleksibel arbeidssituasjon er det mulig for Gøran Trælnes å stille opp som koronavakt også på dagtid.

MANGE TIMER:
Nina Muriaas og Gøran Trælnes og har bidratt med henholdsvis 40 og 75 timer som koronavakter de siste ukene.

– Så lenge jeg utfører arbeidsoppgavene mine, legger de seg ikke borti det. Jeg er glad for å kunne bidra, og når vi ser den enorme gleden hos folk som har fått vaksinen er det vel verdt timene vi bruker, sier han.

VAKSINEGLEDE. Koronavaktene varer i utgangspunktet mellom tre og fem timer, men Trælnes og Muriaas har også hatt dobbeltvakter.

– De som har blitt vaksinert er så takknemlig for at de endelig kan begynne å planlegge møter med familie og venner igjen. Mange har tatt på seg finstasen, så det er helt tydelig en stor dag, forteller Muriaas.

Siden mars i fjor har Norsk Folkehjelp bidratt med mer enn 6000 frivillige arbeidstimer over hele landet.

– I begynnelsen dreide det seg mye om å kjøre ut mat og medisiner til folk i karantene. I tillegg har vi gjennom hele pandemien hatt informasjonsposter på flyplasser og i havner, forteller fungerende seksjonsleder for redningstjenesten, Jonas Vikran Hagen.

Norsk Folkehjelp har også bistått kommuner med ulike oppgaver.

– Vi har lært opp medlemmer i smittetesting og smittesporing, og den siste tiden har mange lag stilt opp som koronavakter der hvor vaksinasjon foregår, sier han.

STAS: Nina Muriaas forteller at folk syns det er stor stas å få komme å vaksinere seg.

I tillegg har Norsk Folkehjelps beredskapssambulanser avlastet ambulansetjenesten til lokale helseforetak.

– Parallelt har vi løst vår primæroppgave som er søk og redning. Vi deltok i om lag 400

oppdrag i 2020, som er omtrent det samme som i et normalår. Det vil si at alle koronarelaterte aktiviteter har kommet i tillegg til vårt kjerneoppdrag, sier Hagen.

RESSURS. Da koronapandemien traff Norge i fjor rettet myndighetene raskt blikket mot frivilligheten.

– Frivilligheten i Norge er en organisert ressurs satt i system som nyter stor tillit fra det offentlige. Det er en også fleksibel ressurs som kan tilpasses de oppdragene og behovene som oppstår i en krisesituasjon. Med vår kompetanse er Norsk Folkehjelp en lett anvendbar og viktig bidragsyter for storsamfunnet, sier Hagen.

Med vaksinene som lyset i koronatunnelen blir det spennende å se hvordan veien blir videre for Norsk Folkehjelp.

– Mange lokale lag har kanskje ikke hatt sine vanlige møteplasser, og i tillegg har det vært svært begrenset aktivitet på mange områder. Også kursvirksomheten har ligget nede mange steder, derfor har det kanskje vært mindre tilgang på nye frivillige. Der har vi nok et etterslep vi må ta tak i når tilværelsen normaliserer seg, sier Jonas Vikran Hagen.

Hver og én av oss kan **bi**

– Hvem er mine forbilder?
Framfor alle mamma! Her
er det ingen tvil hos
Ammal, hun lyser opp i et
stort smil. – Men jeg har
også stor respekt for Oprah
Winfrey og de amerikanske
forfatterne Toni Morrison
og Maya Angelou.

INGER SANDBERG [tekst]

– Mamma har alltid minnet oss barna om at vi er like mye verdt som alle andre. Hun har alltid sagt at hvis du tror du kan gjøre noe, da skal du gjøre det. Dette har gitt oss søsken selvtillit nok til å ta fatt på hva nå enn vi har hatt lyst til. Når noen forteller deg at de tror på deg, da tror du også lettere på deg selv. Jeg har sett hva det kan bety – både for andre og for meg selv.

Ammal har vært opptatt av internasjonale spørsmål helt fra hun var tenåring. Hun gikk på IB-linjen på Berg gymnas i Oslo, en internasjonalt orientert linje med mange elever fra andre land. Skolen hadde et prosjekt kalt MUN, Model United Nations, der elevene skulle rollespille hva som foregår i FN. Organisasjonsgenet til Ammal var tidlig utviklet: Hun ble raskt valgt til leder for MUN på Berg.

– En stund trodde jeg at jeg skulle bli lærer eller forfatter, smiler Ammal. – På Blindern studerte jeg nordisk litteratur og lingvistikk ett år. Der ble jeg valgt til studentrepresentant til fakultetsstyret, og fra da av ble det enda mer organisasjonsarbeid. Så bar det til tre års studier i England. Da jeg kom hjem, jobbet jeg ett år i en barnehage på Grünerløkka før jeg fikk jobb på den tyrkiske ambassaden. Der har jeg lært mye om språkets betydning for gode relasjoner mellom stater. Enhver god dialog forutsetter et godt og klart

NYVALGT LEDER: – Ingen klarer seg helt alene. Bare sammen kan vi skape endringer av varig verdi, sier Ammal, nyvalgt leder i Norsk Folkehjelp Solidaritetsungdom. FOTO: ALEX CONU

dra mot rasismen

språk, både mellom mennesker og stater. Det har vært lærerikt og spennende å se på kloss hold hvordan dette utfolder seg i praksis.

DAAMMAL MØTTE NORSK FOLKEHJELP. Etter England ønsket Ammal å engasjere seg i en norsk organisasjon. – Men for meg føltes ikke ungdomsorganiseringen i de politiske partiene helt riktig. Jeg kommer fra arbeiderklassen og vil heller ha større bredde og fokus på humanitært arbeid og solidaritet. I 2016 var jeg på arrangementet Vårt nabolag ved flyktningmottaket på Refstad, og gikk fra stand til stand der for å finne noe som kunne harmonere med mine egne interesser. Ved Røde Kors-bordet møtte jeg en ung dame som sa jeg heller burde gå bort til Norsk Folkehjelp, hun trodde deres profil ville passe bedre for meg. Det var stilig sagt!

Ammal engasjerte seg raskt i Solidaritetsungdommen på Blindern, og har vært aktiv siden den gang, parallelt med sin daglige dont i diplomatiet.

SE FØRST PÅ DEG SELV! – Vi må alle begynne med oss selv. Hvilke privilegier har du i kraft av din bakgrunn? Ikke alle er født med dine privilegier. Hvilke privilegier vil du anerkjenne at du bærer på? Jeg tror fullt og fast på at hvert eneste individ har noe å bidra med. Ja, vi er alle ulike – med ulik hudfarge, ulik politisk, kulturell, religiøs og klassemessig bakgrunn. Men hva så? Innvendig er alle mennesker like og med de samme grunnleggende behovene. Vi kan alle bruke våre ressurser til gode for flere enn oss selv, slik vi også må finne balan-

sen mellom å ta plass og å gi plass. Framfor alt kan du stoppe opp og protestere når du ser utslag av rasisme rundt deg. Da viser du respekt for den som diskrimineres eller utsettes for rasisme. Det betyr mye når noen tør å si fra. Du kan alltid søke mer kunnskap – les bøker, vær nysgjerrig!

Ammal får mye inspirasjon av å jobbe tett sammen med flinke folk i Solidaritetsungdommen. – Jeg synes vi får til mye, det gjør meg håpefull, og vi vil fortsette å strekke oss for å oppnå mer. Men det siste året har det også vært tungt å drive en organisasjon med så mange ulike koronahensyn. Vi skal ikke miste av syne målet om et mer inkluderende Norge med en mer rettferdig fordeling av makt og ressurser, og større rom for at folk er forskjellige.

Det er flere aktive jenter enn gutter i Solidaritetsungdommen. – Alle trenger gode rollemodeller, og jeg tror jenter lettere finner sterke rollemodeller. Men alle trenger å se noen som ligner oss selv for å få lyst til å bli med i organisert arbeid. Dette jobber vi i Solidaritetsungdommen aktivt med, sier Ammal.

22. JULI. 22. juli 2011 var Ammal på besøk hos familie i en liten landsby utenfor Addis Abeba, hovedstaden i Etiopia. Faren var i Norge, og ringte dem for å fortelle hva som skjedde her hjemme.

– Jeg ble livredd! Jeg var bare åtte år da Benjamin Hermansen ble myrdet i 2001, men jeg skjønnte jo at han ble drept fordi han så ut som meg. Jeg rakk akkurat hjem til rosetoget noen dager etter 22. juli, der jeg tilfeldigvis

møtte lillesøsteren til Munir Jaber, daværende nestleder i Oslo AUF. Munir var den første ungdomsaktivisten jeg kjente fra mitt eget nærområde, og som i tillegg lignet på meg.

Ammal sier vi må minnes de døde på en mest mulig respektfull måte ved tiårsmarkeringen i sommer.

– Utøya representerer det vi må hedre. Solidaritetsungdommen er veldig stolte over at vi får ha våre årlige solidaritetskonferanser nettopp der. Alle jeg kjenner som kommer til Utøya, sier de reiser derfra med helt nye tanker. Der blir vi mer bevisste på at vi må slåss aktivt mot rasisme og høyreekstremisme. I denne kampen har Norsk Folkehjelp en naturlig plass.

FAKTA

- › Ammal Ahmed Haj Mohamed (28) er født i Norge.
- › Vokste opp på Trosterud, Sagene og Furuset i Oslo med foreldre fra Eritrea. Faren kom til Norge på 1970-tallet som politisk flyktning, moren kom senere. Mor jobber i barnehage, far jobbet som sveiser. En eldre søster og fire yngre søsken.
- › Har danset klassisk ballett og drevet aktiv tækwondo.
- › Har en bachelor i internasjonale relasjoner fra universitetet i Portsmouth.
- › Aktiv i Norsk Folkehjelp Solidaritetsungdom fra 2016. De siste to årene første nestleder i styret, på årsmøtet 2021 valgt som ny leder etter Thea Tveter Lysvik.
- › Har arbeidet fire år som sekretær på den tyrkiske ambassaden i Oslo, tre av dem som personlig sekretær for to ambassadører.
- › 1. august starter hun i ny jobb som produsent på møtestedet Sentralen i Oslo, med særlig ansvar for mangfold og inkludering.

← **NYTT STYRE:** Det nyvalgte styret i Norsk Folkehjelp Solidaritetsungdom er fra venstre: Salman Chaudhry, Gunnar Johnsen, Amanda Hylland Spjeldnæs, Ammal Ahmed Haj Mohamed, Maria Abdallah og Embla Isafold Stålesdottir. Johanne Sletten og Victoria de Oliveira er også med i styret, men er ikke tilstede på bildet. FOTO: JONAS MJØNES VOLDEN

HOLDER SAMMEN:

Under koronatiden har Norsk Folkehjelp Hadeland begynt å kjøre beredskapsambulanse med lagets egne ambulanser. F.v.: Guttorm Skovly, Elin Skovly, Hege Hermansen, Per-Olav Fjalestad, Anna Fjalestad og Wenche Holmen.

Klare til innsats på Ut

Ti år etter terroren på Utøya ser medlemmene i Norsk Folkehjelp Hadeland fram til årets AUF-leir. – Det som skjedde 22. juli 2011 vil alltid være en del av livet vårt, og ga oss som overlevde et helt spesielt bånd, sier Elin Skovly.

SISSEL FANTOFT [tekst]
ELLEN JOHANNE JARLI [foto]

22. juli 2011 var åtte frivillige fra Norsk Folkehjelp Hadeland på Utøya for å drive førstehjelpstjenesten under AUF-leiren. Bare sju av dem kom tilbake. Hanne Fjalestad ble et av 69 ofre for den meningsløse massakren på øya.

Da gjerningsmannen begynte å skyte, barrikaderte Elin Skovly og mannen Guttorm seg sammen med Wenche Holmen, Hege Hermansen, Even Kleppen og Anna Fjalestad inne i skolestua sammen med 40 ungdommer. Alle som befant seg der overlevde. Hanne Fjalestad og Anne Berit Stavenes hadde blitt igjen i leiren for å trøste ungdommene etter meldingene om et bombeangrep i regjeringskvartalet.

Ti år etter har Appell truffet de sju overlevende for å få et tilbakeblikk.

– Noen dager føles det som et helt liv siden 2011, mens andre dager føles det som om det var i går. Det kommer helt an på dagsformen. Hvis jeg er sliten eller har en dårlig dag, skal det lite til før minnene trigges, sier Elin.

Hun og ektemannen Guttorm hadde mer enn 20 års erfaring som sanitetspersonell på Utøya før 2011.

– For meg er det slitsomt når for eksempel NRK stadig skal reklamere for sin podcaster om Utøya. Plutselig kommer lyden av skyting og radiosamband midt mellom to tv-programmer. Det kan være nok til at kvelden er ødelagt, sier han.

Elin har holdt seg unna det meste av filmer, tv-serier og artikler om terroren.

– Det eneste jeg har sett er NRK-serien «22. juli», og den så jeg lenge etter at den gikk på tv. Den handler om alt som skjedde andre steder enn på Utøya den dagen, og det var interessant å få et innblikk i, sier hun.

STERKE BÅND. Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) har jevnlig intervjuet overlevende og pårørende siden terroren i 2011 for å kartlegge hvordan deres liv og helse har blitt påvirket. Mange rapporterer fremdeles om betydelige helseplager.

– Det er fint å kunne bidra til kunnskap om effekten av slike hendelser. Dokumentasjonen blir brukt i utdanningen av psykologer, psykiatere og andre i helsevesenet. Den kan derfor komme andre som opplever vold og traumer til gode, fordi vi vet mer om hva slags oppfølging de trenger, sier Hege.

Selv om det er store forskjeller i hvordan de overlevende har det, er de aller fleste enig om at det tar lang tid å bearbeide et alvorlig traume.

– Hvis noen hadde sagt til meg i 2011 at jeg i 2021 fortsatt vil være så preget av det som skjedde den dagen, hadde jeg ikke trodd på det. Da trodde jeg at alt ville bli mye bedre etter rettssaken. Alt tar mye lengre tid enn vi trodde, sier Elin.

I tiden etter terroraksjonen gikk alle de sju overle-

vende i Norsk Folkehjelp Hadeland i terapi. Båndene de har knyttet seg imellom har også bare blitt sterkere med årene.

– Samholdet i laget ble enda sterkere etter Utøya. Vi leser hverandre så godt at vi trenger ikke å si noe for å forstå hvordan de andre har det. Det holder å se på kroppsspråket. Det har vært godt å ha hverandre, men samtidig er jeg litt redd for at vi blir en litt for hard kjerne slik at det blir vanskelig for nye medlemmer å komme inn i laget, sier Elin.

EGEN HYTTE PÅ UTØYA. I august går årets Utøyafestival av stabelen. På grunn av koronasituasjonen er den delt i tre, og Norsk Folkehjelp Hadeland vil være på plass for å plastrer, trøste og gi førstehjelp til AUF-ere fra hele landet.

– I 2018 fikk vi endelig vår egen hytte på øya, plassert på toppen av det som kalles Beverly Hills. Der oppbevarer vi det vi trenger av utstyr slik at vi slipper å frakte det fram og tilbake fra gang til gang. Økonomisk støtte fra en rekke fagforeninger har gjort det mulig å realisere drømmen om egen hytte, forteller Elin.

Hytta er delt i to. Den ene delen er behandlingsrom; den andre er innredet med soveplasser for inntil 13 personer. I tillegg har hytta egen dusj.

– Jeg overnattet ikke på Utøya før vi fikk vår egen hytte. Det er ikke mye beskyttelse å sove i telt, men nå som vi har fått tak og vegger føler jeg meg trygg nok til at jeg også tør å sove der, sier Wenche.

Norsk Folkehjelp Hadeland har stilt med sanitetstjeneste på AUFs sommerleir på Utøya helt siden arrangementet startet opp igjen i 2015. De er også til stede på leirer for blant andre Sosialistisk Ungdom, Rød Ungdom, Ungdom mot rasisme og Natur og Ungdom.

– Utøya er en nydelig plass, og det er ikke noe negativt å være der, tvert imot. Daglig leder Jørgen Watne Frydnes er en fantastisk mann som er svært respektfull overfor alle berørte. Samtidig er han opptatt av at øya skal brukes, sier Elin.

– Utøya har blitt akkurat det mange sa etter 22. juli 2011: Vi må ta øya tilbake og sørge for at demokratiet står sterkt i Norge. Vi skal aldri glemme, men vi må også gå videre, sier Guttorm.

FLEST GODE DAGER. 13 ungdommer ble drept i kafébygget på Utøya 22. juli 2011. I 2016

↑ **LANG OG TRO TJENESTE:** Ekteparet Elin og Guttorm Skovly har lagt ned utallige frivillige timer i Norsk Folkehjelp Hadeland. – Samholdet i laget ble enda sterkere etter Utøya, sier Elin.

ble Hegnehuset bygget rundt kafébygget. Det er båret av 69 søyler, en for hver av dem som ble drept på øya. På utsiden er huset omkranset av 495 søyler, en for hver av de overlevende.

– Hegnehuset symboliserer historien på en verdig måte. I kjelleren er det laget et læringssenter hvor ungdom kan lære om demokrati, sier Elin.

Hegnehuset hegner altså om det gamle kafébygget, og gir samtidig ungdom kunnskap til å hegne om demokratiet. I kafébyg-

get er det laget en tidslinje fra 22. juli i inngangspartiet. Den består av bilder, beskrivelser om hva som skjedde når, og SMS-utvekslinger.

Da skytingen begynte gjemte Anne Berit seg i ormegresset sammen med åtte ungdommer. En 21 år gammel jente var skutt fem ganger i bryst, arm og kjeve, og Anne Berit la henne oppå seg for at hun skulle holde varmen, samtidig som de forsøkte å bremse blødningene. Alle som gjemte seg sammen med Anne Berit overlevde.

↑ **BÅLKOS:** I stedet for å ha digitale lagsmøter har Norsk Folkehjelp Hadeland laget seg en hyggelig uteplass utenfor lokalene. Her samles de og prater om stort og smått.

– Det varierer veldig hvordan jeg har det, det svinger fra den ene dagen til den andre. Det er viktig at resten av samfunnet vet at det tar tid å bearbeide voldsomme opplevelser. Det gjelder ikke bare oss som overlevde Utøya, men også andre som opplever traumer. Det er ikke slik at livet er på plass igjen etter et par år, du må lære deg å leve med det du har opplevd, sier hun.

Fire og et halvt år etter 2011 gikk Anne Berit gjennom en tøff periode med mange flashbacks og dårlig søvn.

– Mange av de overlevende har opplevd lignende situasjoner, og jeg tror at mange utenforstående ikke skjønner at vi kan trenge støtte også mange år etterpå. Noen spør ikke hvordan vi har det fordi de er redd for å trigge vonde minner, men det klarer de ikke. Hvis jeg ikke orker å svare på spørsmål der og da, sier jeg i fra om det. Men stort sett går det fint. De fleste dagene er gode, poengterer hun.

ALENE I HVERDAGEN. Medlemmene i Norsk Folkehjelp Hadeland har fortsatt kontakt med ungdommene fra skolestua på Facebook. Fire ganger siden 2011 har de også møttes på samlinger for overlevende. Tre samlinger har

vært holdt på Sørmarka, mens den siste fant sted på Sundvolden Hotel i oktober i fjor.

– Jeg tror at mange av de unge føler seg veldig alene i hverdagen. Vi tilhører tross alt en organisasjon, og hadde et fellesskap vi har bevart også etterpå. En 17-åring som var på AUF-leir i 2011 er på et helt annet sted i livet i dag. Mange har også trukket seg ut av politikken, sier Elin.

– På samlingene får vi bekreftet at det er helt normalt å reagere som vi gjør. Det er ikke bare jeg som skriker når det tordner – det er det mange andre som gjør også, sier Wenche.

– På samlingene er det også representanter fra helsevesen og støtteapparat, slik at de overlevende kan settes i kontakt med riktige instanser, sier Hege.

Oppfølgingen fra Norsk Folkehjelp overfor medlemmene som var på Utøya har vært varierende.

– Vi er så flinke som organisasjon til å ivareta alle andre, men glemmer oss selv. Vi har mange ganger etterlyst bedre rutiner for denne typen trusselsituasjoner, men føler ikke at vi blir hørt, og det er sårt, sier Guttorm Skovly.

MØTT AV SINE EGNE. Tiårsmarkeringen for terroren på Utøya nærmer seg, og dermed dukker det stadig opp henvendelser og påminnelser for medlemmene i Norsk Folkehjelp Hadeland.

– Det var ikke bare oss sju som overlevde Utøya som deltok fra Norsk Folkehjelp den dagen og i tida etterpå. Hanne kom aldri hjem, og jeg tenker ofte på henne og på alle de andre som sto på landsida og tok imot overlevende, kjørte ambulanser, lempet ruiner i regjeringskvartalet og sto på flyplasser og skoler for å ta imot overlevende ungdommer som kom hjem. Jeg kunne godt tenke meg å reise rundt i landet og høre hvordan de har det, sier Elin.

Da hun var inne i skolestua snakket hun med daværende nestleder Kjersti E.R. Jensen på telefonen.

– Jeg ba henne sørge for at vi ble møtt av folk fra Norsk Folkehjelp hvis vi overlevde og kom oss i land. Jeg skjønte at dette ville vi ikke greie selv, og det var så viktig for meg å bli møtt av våre egne. Da jeg så de kjente uniformene på brygga, trakk jeg for første gang pusten litt lettere. Først da skjønte jeg at jeg var trygg, sier hun.

Tomrommet etter **mamma**

Hanne Anette Balch Fjalestad [43] ble drept mens hun var i sanitetstjeneste på Utøya 22. juli 2011. Barna hennes Anna [29] og Per-Olav [27] viderefører morens engasjement for å hjelpe andre gjennom å være aktive medlemmer i Norsk Folkehjelp.

SISSEL FANTOFT [tekst]
ELLEN JOHANNE JARLI [foto]

Anna Fjalestad var 19 år og ferskt medlem i Norsk Folkehjelp Hadeland da hun sommeren 2011 ble med sin mor og resten av laget for å ha sanitetstjeneste på AUFs sommerleir på Utøya.

– Jeg meldte meg inn i mai 2011, og i juni reiste mamma, pappa og jeg sammen på kurs. Pappa og jeg tok *førstehjelpskurs*, og mamma tok *søk- og redningskurs*, forteller Anna.

Hanne hadde vært i sanitetstjeneste på AUFs sommerleir to tidligere somre, og på kurset ble det snakk om at laget manglet folk til den kommende sommerleiren.

– Jeg ble spurt om jeg ville bli med og det hadde jeg lyst til, både for å lære, for å være sammen med mamma og for å være en del av samholdet i Norsk Folkehjelp, sier hun.

I sanitetsleiren sto radioen innstilt på NRK P1, og om ettermiddagen fredag 22. juli begynte det å komme meldinger om en eksplosjon i regjeringskvartalet.

– Den siste gangen jeg så mamma var da

hun gikk for å delta i et informasjonsmøte om det som skjedde i Oslo. Plutselig hørte jeg at det smalt, og jeg tenkte at jeg måtte lete etter henne, forteller hun.

Anna fant ikke Hanne, og endte opp i skolestua sammen med fem andre fra Norsk Folkehjelp Hadeland. Gjerningsmannen kom seg aldri inn i bygget, og alle som gjemte seg der overlevde.

TENTE LYS PÅ TRAPPA. Mens Hanne og Anna var på Utøya, var familiens tre yngste barn på ferie hos besteforeldrene i Telemark sammen med faren. Fredag 22. juli satt de i bilen på vei hjem til Grua. Per-Olav var 17, og Emil og Willy bare 14 og 11 år gamle.

– Vi hadde på radioen i bilen, og først kom nyhetene om eksplosjonen i Oslo. En stund senere begynte det å komme meldinger om skyting på Utøya. Vi prøvde å ringe til mamma og Anna, men fikk ikke noe svar, forteller Per-Olav.

– Min telefon lå igjen i teltet, og mamma var nok allerede død på det tidspunktet. Hun var blant de første som ble skutt, sier Anna.

Flere har fortalt at Hanne samlet en gruppe ungdommer bak seg for å beskytte dem, mens hun gikk mot gjerningsmannen og sa at han ikke kunne skyte barn.

Familien fikk beskjed om å ikke komme til Sundvolden Hotel, men heller dra hjem og prøve å få litt søvn.

– Det ble ikke så mye søvn den natta. Dagen etter dro vi til Sundvolden og møtte Anna, sier Per-Olav.

– Jeg husker at jeg var helt fortlumlet da jeg traff dere. Hele den dagen gikk jeg og ventet på svar som aldri kom. Det kom stadig nye beskjeder og lister, og jeg veide for og imot sannsynligheten for at mamma var i live, sier Anna.

Hun reiste til onkelen sin på Harestua, og da en representant fra kommunen dukket opp der lenge før avtalt tid, forsto hun hvilken beskjed som ventet.

– Jeg dro hjem til familien på Grua, men klarte ikke å gå inn før de også hadde fått beskjed av politiet. Jeg husker at jeg satt ute på trappa, og etter hvert kom Per-Olav ut til meg. Vi hadde kjøpt noen lykter på IKEA før vi dro til Utøya, så vi begynte å montere dem og tente lys på trappa, sier hun.

VIL HJELPE ANDRE. Per-Olav valgte å bli et aktivt medlem i Norsk Folkehjelp Hadeland etter at han mistet moren på Utøya.

– I utgangspunktet var det for å hedre og videreføre det mamma sto for, men det har blitt mye mer enn det med tida. Nå er det en slags livsstil, og medlemmene i laget er som en ekstra familie. De er en veldig inkluderende gjeng, sier han.

Anna hadde allerede flyttet hjemmefra i 2011 og begynte på andreaåret som lærling ►

← **HEDRER MORENS MINNE:** 10 år etter at de mistet mammaen sin på Utøya er Anna og Per-Olav Fjalestad aktive og engasjerte medlemmer i Norsk Folkehjelp. – Det er nesten en livsstil, sier Per-Olav.

i barne- og ungdomsarbeiderfag den høsten. Etter at Hanne døde fikk også Per-Olav tilbud om hybel i nærheten av sin videregående skole. Anna utdannet seg etter hvert til sykepleier ved Høgskolen i Gjøvik. Hun bor i dag på Lørenskog og jobber på Ahus, mens Per-Olav er elektriker og bosatt i Lunner.

– Det er vanskelig å si hva som ville skjedd hvis mamma ikke hadde blitt drept på Utøya, men det er godt mulig at det har bidratt til mitt yrkesvalg. Akkurat som mamma har jeg et ønske om å hjelpe andre, sier Anna.

Hun jobbet på infeksjonsavdelingen da de første pasientene med koronasmitte ble innlagt der i fjor.

– Jeg har lært mye i Norsk Folkehjelp som jeg har bruk for i jobben. Vi hadde én dag med førstehjelp på studiet, og jeg kunne allerede mye mer enn vi lærte der, sier hun.

Anna var også med på å starte en Norsk Folkehjelp-studentgruppe på Gjøvik som arrangerte flere førstehjelpskurs.

– Det skulle vært mye mer førstehjelp i grunnutdanningen på sykepleiestudiet, men det er så mye vi skal gjennom i løpet av tre år at det er ikke plass, sier hun.

GODE OG DÅRLIGE PERIODER. Mange av de overlevende fra Utøya sliter fremdeles med store ettervirkninger. I en studie fra Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress [NKVTS] rapporterer én av tre at de har symptomer på posttraumatisk stresslidelse.

– For meg svinger det veldig – jeg kan ha både gode og ganske dårlige perioder. Heldigvis har jeg fått den hjelpen jeg trenger hele veien, sier Anna.

I alle kommunene hun har bodd har hun hatt en egen kontaktperson som hun har kunnet prate med regelmessig.

– Noe av det jeg savner aller mest er å kunne få trøst av mamma når jeg er lei meg, være sint på henne eller bare få en klem. Mamma er den første jeg ville ringt til når jeg opplever både oppturer og nedture, sier hun.

Per-Olav er enig.

– Vi har andre personer som har overtatt rollen som den første vi ringer til når noe skjer, men det blir ikke det samme, sier han.

Siden søsknene bodde spredt etter at Hanne døde har de heller ikke fått snakket så mye om det som skjedde seg i mellom.

– Vi var så uforberedt på å miste mamma, og på måten det skjedde på. Det er selvføl-

↑ **VIL HJELPE ANDRE:** Per-Olav og Anna Fjalestad har arvet mamma Hanne sitt sterke engasjement for å stille opp for andre. – Alt hun gjorde handlet om å vise omsorg, sier Per-Olav.

gelig forferdelig å miste en forelder i kreft eller annen sykdom, men da får du i det minste muligheten til å forberede deg litt på det som kommer. Det er nok en del som synes det er vanskelig å spørre oss om det som skjedde også, de er redd for å si noe galt, sier Anna.

– Jeg tror at mange er mer redd for å

spørre enn vi er for å svare. Selv om folk sier til meg at jeg bare må prate hvis jeg føler for det, så har jeg ikke så stort behov for det. Men det er ikke noe problem for meg å svare hvis folk stiller spørsmål, sier Per-Olav.

AKTIV OG ENGASJERT. Hanne Fjalestad jobbet som omsorgsarbeider både i en bolig for

psykisk utviklingshemmede og på kommunens sykehjem.

– Hun elsket jobben sin – omsorg var den største egenskapen hun hadde. Hun brant for å hjelpe andre, forteller Anna.

– Alle vi fire barna spilte i korps, så hun var en skikkelig korpsmamma som var med på alt. Hun var pinsevenn, og hver tirsdag ledet hun Pinsemenighetens barneklubb. Etter hvert brukte hun mer og mer tid som frivillig i Norsk Folkehjelp. Hun var et aktivt og engasjert menneske, og alt hun gjorde handlet om å vise omsorg for andre, legger Per-Olav til.

I 53 norske kommuner står en skulptur av Nico Widerberg til minne om ofrene fra 22. juli-terroren. De er donert av en anonym giver og ble tilbudt alle kommunene som mistet innbyggere i regjeringkvartalet og på Utøya. En av dem står i Lunner.

– Kommunen kontaktet oss og hadde tre forslag til plassering: Ved Lunner kirke, i rundellen sammen med krigsminnesmerket eller mellom ungdomsskolen og rådhuset. Vi stemte for det siste, og kommunen var enig, forteller Per-Olav.

Minnesmerket står som en påminnelse om det som skjedde 22. juli, og som et symbol på ungdom og demokrati.

22. juli-senteret har laget filmer om noen av dem som mistet livet i terrorangrepet, hvor de som kjente dem best forteller om sine kjære. I filmen om Hanne Anette Balch Fjalestad er det datteren Anna som minnes sin mor.

– Jeg takket ja fordi det dreier seg om dem som ikke er mer. Mamma var en av bare tre voksne som mistet livet på Utøya, og hun var der for å ta vare på ungdommene på sommerleiren. Mamma gjorde sitt beste og var seg selv. Hun var mammaen min, sier hun.

↑ **MINNESMERKE:** Alle kommunene som mistet innbyggere på Utøya fikk tilbud om et skulptur laget av Nico Widerberg. I Lunner er det plassert mellom ungdomsskolen og rådhuset.

Omsorgsmennesket

Hanne Anette Balch Fjalestad [43] mistet livet i sitt forsøk på å redde ungdom på Utøya. Hun gikk imellom gjerningsmannen og ungdommene på Utøya mens hun ropte: «Du kan ikke skyte barn!» Hun var på AUFs sommerleir som sanitetsmannskap fra Norsk Folkehjelp Hadeland og ble drept i tjeneste.

Hanne var et engasjert medlem av Norsk Folkehjelp som brukte mye av sin fritid til å stå opp for andre som trengte det. Hun blir omtalt som et «omsorgsmenneske.»

Hanne ble født i Herning i Danmark i 1967, og flyttet til Norge i 1988. Her giftet hun seg og fikk barna Anna [29], Per Olav [27], Emil [24] og Willy [21].

Hun utdannet seg til omsorgsarbeider og jobbet både i en bolig for psykisk utviklingshemmede, og på sykehjemmet i hjemkommunen Lunner.

Hanne var et aktivt og engasjert menneske. Alle de fire barna spilte i korps, og Hanne bidro på alle fronter som korpsmamma. Hun ledet Pinsemenighetens ukentlige barneklubb, og i 2009 meldte hun og resten av familien seg inn i Norsk Folkehjelp. Hun ble raskt et aktivt medlem som fullførte en rekke kurs i førstehjelp og søk og redning.

I 2011 deltok Hanne sammen med sju andre medlemmer fra Norsk Folkehjelp Hadeland som sanitetsmannskap under AUFs sommerleir. Det var hennes tredje sommer på Utøya.

Da meldingene om en eksplosjon i regjeringkvartalet begynte å komme, gikk Hanne til et informasjonsmøte for å trøste og støtte ungdommene der. Da gjerningsmannen gikk i land og begynte å skyte, samlet Hanne en gruppe ungdommer bak seg for å beskytte dem mot skuddene. Hun var terroristens fjerde drapsoffer.

Hanne viste omsorg i alt hun gjorde, og var opptatt av å ta vare på andre, enten det gjaldt hennes egne barn, familie og venner, beboerne på institusjonene hvor hun jobbet, savnede personer når hun deltok i søk- og redningsaksjoner eller ungdommene på Utøya.

Hanne Anette Balch Fjalestad var en ekte ildsjel og en helhjertet representant for Norsk Folkehjelps visjon Solidaritet i praksis. Til det siste satte hun andre først. Norsk Folkehjelp minnes henne med respekt og takknemlighet

Henriette Killi Westhrin, generalsekretær

Ti år etter Utøya

Skal vi få bukt med rasismen, må hver og en av oss gjør en innsats, mener Vegard Grøslie Wennesland – rådgiver i Fellesforbundet, styremedlem i Norsk Folkehjelp og en av dem som overlevde massedrapene på Utøya i 2011.

KIRSTI KNUDSEN [tekst]
WERNER JUVIK [foto]

37-åringen er overbevist om at rasisme og høyreekstremisme er så nært forbundet at dersom vi klarer å bekjempe rasismen, faller mye av grunnlaget for ekstremismen bort.

– Jeg mener at du kan være rasist uten å være høyreekstremist, men få er høyreekstremister uten å være rasister. Det er en så stor del av ideologien, sier han. – Rasistiske meninger finner vi hos helt vanlige folk. Du møter dem blant venner og i familieselskaper. Vi må lære oss å ta til motmæle mot den rasistiske onkelen eller naboen, selv om det ikke akkurat er noe som gir energi og god stemning. Vi kan ikke fortsette å la rasistiske uttalelser gå upåaktet hen.

Siden drapene i regjeringskvartalet og på Utøya i 2011, har høyreekstremer aktører stått bak en rekke drap og terroraksjoner på verdensbasis. Den tyske innenriksministeren

uttalte i mai i år at høyreekstremisme i dag er den største trusselen mot landet.

– Her hjemme har vi drapet og moskeangrepet i Bærum i 2019. Og ta en kikk på det som skjer i sosiale medier. Det er kjempeslitsomt å diskutere med noen som tror at du står i ledtog med islamister som vil overta Norge. Men det er farlig å la dem isolere seg i egne fellesskap, der de ikke blir utfordret. Breivik møtte sannsynligvis ikke seriøs motstand da han forfektet sitt syn.

– Mener du at samfunnet bør gripe mer inn, bør vi for eksempel ta rasismeparagrafen mer i bruk?

– Jeg tror ikke at forbud er løsningen på å bli kvitt rasismen. Men vi kan jo slutte å gi penger til rasistiske nettsider som Human Rights Service over statsbudsjettet. Etter 22. juli oppsto det en tro på at hvis vi løfter ekstremistenes standpunkter fram i sola, sprekker de som troll. Det er bare tull. Det hadde for eksempel ikke vært nødvendig å gi Fritt ord-prisen til «Fjordman» i 2013 for å finansiere boka hans om Breivik-saken.

ET STORT ANSVAR. Selv fikk Wennesland en stor utfordring da han som nestleder i Oslo AUF måtte overta for lederen Håvard Vederhus som ble drept på Utøya. Hvordan klarte han å takle en slik situasjon?

– Jeg reflekterte ikke så lenge over det. Noen må lede en organisasjon i krise, sånn er det bare når noen prøver å drepe deg for det du tror på. Jeg mista ikke troen på at AUF var riktig organisasjon for meg. Det gikk snarere en liten faen i meg – «dette skal ikke knuse meg».

Boka til historiker Hallvard Notaker Arbei-

derpartiet og 22. juli, som nylig er utgitt, tar for seg Arbeiderpartiets håndtering av tragedien.

– Du har skrevet på Facebook at boka vekker sterke minner, og at det er bra at historien fortelles?

– Jeg har savna en slik bok. Visste du at Arbeiderpartiet, som partiorganisasjon, ikke ble intervjuet av 22. juli-kommisjonen? Partiet gjorde mange ting som i utgangspunktet var kommunale oppgaver, som kriseledelse. Små og store helter hjalp oss i tida etterpå. LO, Ap, AUF og Norsk Folkehjelp stilte opp. Det er utrolig bra at det ikke glemmes. Jeg er ikke sikker på om det er så mange andre bevegelser som kunne klart å håndtere det som skjedde like godt. Vi klarte å løfte en hel organisasjon som ble massakrert. Hjalp den til å komme seg på fote.

– I boka stiller Notaker spørsmålet om det var et feil valg å samle nasjonen i stedet for å ta et oppgjør med høyreekstremismen?

– Vi har fått utrolig gode tilbakemeldinger på at vi valgte å gå ut med et budskap som samlet nasjonen. Det føltes riktig der og da. Men nå har det gått ti år, og jeg savner fremdeles et oppgjør med ideologien bak ugjerningene. Som en overlevende fra Utøya – fikk jeg et samlet oppgjør med høyreekstremismen? Var partiene på høyresida der da jeg trengte det? Vegard 2011 mente det var en riktig avgjørelse å samle nasjonen.

→ **ETTERLYSER OPPGJØR:** I tida etter 22. juli sluttet Vegard Grøslie Wennesland opp om Arbeiderpartiets valg av et budskap som for-
ente Norge. Ti år senere etterlyser han et sam-
let oppgjør med ideologien bak ugjerningen. ►

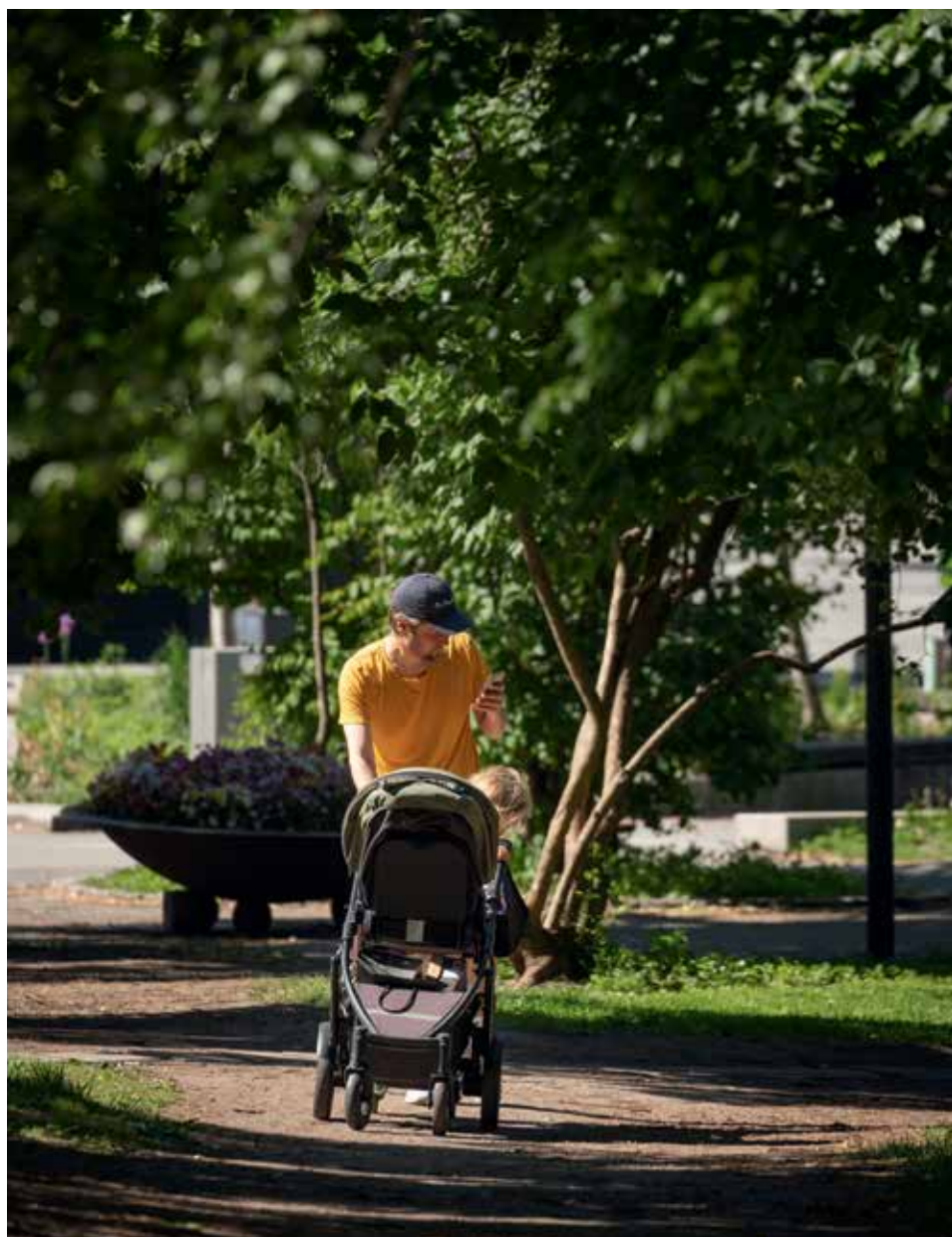
VEGARD GRØSLIE WENNESLAND

- Rådgiver i Fellesforbundet
- Har master i Midtøstenkunnskap
- Styremedlem i Norsk Folkehjelp
- Leder av St. Hanshaugen Arbeiderparti
- 2. vararepresentant til Stortinget for Oslo Arbeiderparti
- Bosted: St. Hanshaugen
- Sivilstand: Samboer og to barn

→ **KONFRONTERE RASISMEN:** Det kan være ubehagelig å ta til motmæle mot rasistiske utsagn, særlig hvis de kommer fra familie og venner, men det må vi bare fortsette å gjøre, mener Vegard Grøslie Wennesland.

↓ **NY TILVÆRELSE:** I løpet av de ti årene som har gått siden massakren på Utøya har Vegard fått jobb i Fellesforbundet, leilighet, samboer og to barn. Livet går videre, selv om det han opplevde aldri vil bli helt borte.

Vegard ti år senere innser at han fikk lite igjen.

Wennesland mener at drapsmannens handlinger var dypt ideologisk forankret, og ikke en gal manns verk, som flere hevdet etter 22. juli.

– I 2010 skrev Frp-erne Christian Tybring-Gjedde og Kent Andersen kronikken *Drøm fra Disneyland*, der de anklaget Arbeiderpartiet for å gi norsk kultur et dolkestøt på grunn av sitt syn på innvandring. Da daværende justisminister Sylvi Listhaug i mars 2018 publiserte et bilde av tildekkede, antatt somaliske soldater på Facebook med følgende tekst over: «Ap mener terroristenes rettigheter er

viktigere enn nasjonens sikkerhet», var Erna klar til å gå av for å forsvare henne. Det er lett å ta avstand fra Breivik og hans like – fra det ekstreme. Men den viktige testen gjelder mer det som skjer i det daglige. For eksempel når det kommer drøye utspill som Listhaugs. Når den kommer fra noen som er politisk nær. Da må man ta avstand. Der sviktet statsministeren.

Wennesland er glad for at han nå ser gode tendenser i flere av ungdomspartiene. Leder Ola Svenneby i Unge Høyre gir i en kronikk 14. mai i Vårt Land honnør til AUF som gjennom boka *Aldri tie, aldri glemme* etterspør høyresidas deltakelse i en ny samfunnsde-

batt for å forhindre ekstremisme. Og KrFU-ere brukte av sin taletid på moderpartiets landsmøte til å ta opp samme tema.

– Det er bra at ungdomsledere på høyresida nå har begynt å røre på seg. Men det tok ti år, og kom først etter AUFs utspill. Ungdomspolitikerne gir uttrykk for at det har vært veldig vanskelig for dem å snakke om dette. Først må erkjennelsen sige inn. Så begynner den vanskelige jobben med å ta til orde for at oppgjøret er viktig.

HANDLINGSPLAN MOT RASISME. I Fellesforbundet har Wennesland blant annet ansvaret for internasjonal solidaritet, og er derfor

forbundets representant i Norsk Folkehjelps styre. Han har også vært med på å utarbeide forbundets handlingsplan mot rasisme og høyreekstremisme som ble vedtatt i mai.

– Det virker som om flere og flere får opp øynene for hvor farlig rasismen er, men folk blander sammen begreper og vet ikke hvordan de skal ta til motmæle. Jeg har tro på å sette seg ned og prate, ikke bare skrike mot hverandre. Det er viktig og bra med motstand og motdemonstrasjoner, men du overbeviser ikke rasistene gjennom «gatekamper».

Handlingsplanens viktigste punkter omfatter det å drive holdningsarbeid og øke folks kunnskap.

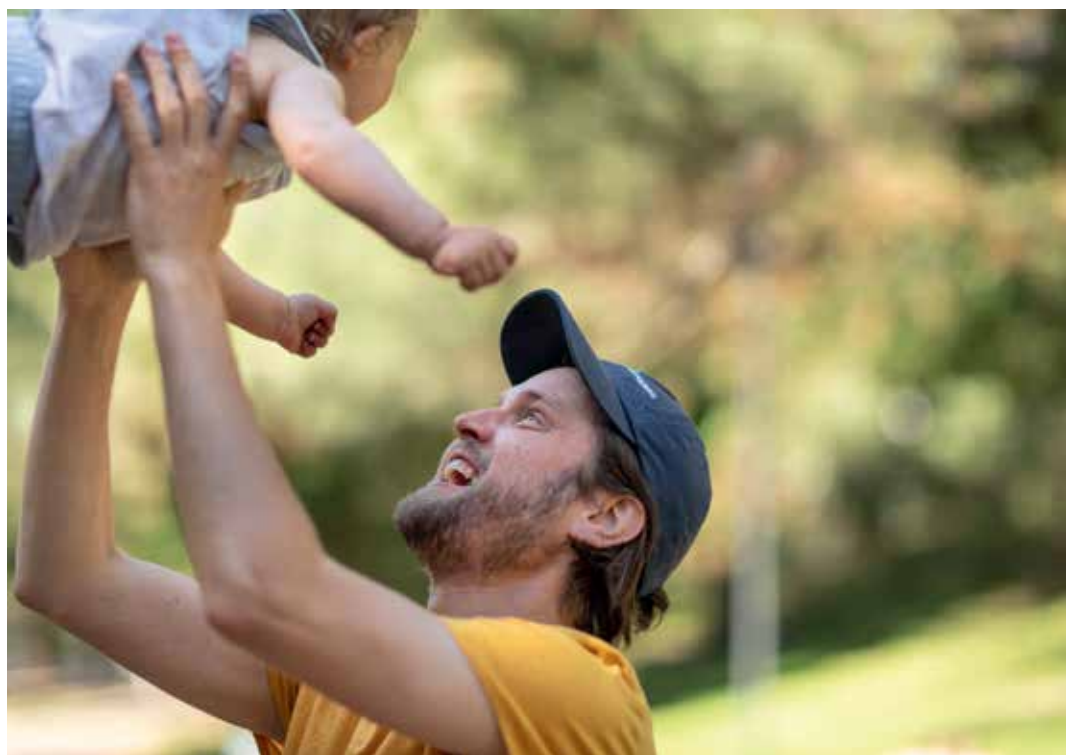
– Vi arrangerer seminarer og kurs for medlemmer i samarbeid med demokrativerkstedet på Utøya. Vi ønsker også å delta i Norsk Folkehjelps antirasistiske arbeid, og jobber for å skape nettverk med våre internasjonale søsterorganisasjoner.

LIVET MÅ GÅ VIDERE. For ti år siden unngikk Vegard så vidt å bli drept på Utøya. Tvillingbroren hans passerte regjeringsbygget halvannet minutt før det smalt. Vegard tror at ingen kan bli utsatt for det som skjedde uten å bli preget av det, men er mest opptatt av at livet må gå videre.

– Jeg har lyst til å være noe mer enn en overlevende. Fortsette livet. Jeg har fått barn og jobb og leilighet i løpet av disse ti årene. Men jeg bærer fremdeles alt med meg. Det kommer fram ved årsmarkeringer. Når det skjer terror andre steder. Man må lære seg å leve med det. Prøve å lære av krisene. Det er ikke å lett hverken å si det eller etterleve det. Vanskeligst er det når du tenker på de 77 som ikke overlevde. Men det er bare noe du må få til.

Han forteller at overlevende fra Utøya fikk god hjelp fra Oslo kommune i tida etterpå, men vet at ikke alle fikk like god oppfølging.

– Det er frustrerende å lese om dem som ikke fikk den støtten de trengte. Noen klarer seg bra, mens andre har det gått verre med. En historie vil jeg dele: I valgkampen i 2011 sto jeg på stand da en dame kom bort og sa at hun syntes det var urettferdig at vi i AUF fikk så mye hjelp fra helsevesenet på bekostning av andre. Var det noe jeg ikke orka på det tidspunktet, var det å forsvare at 16-åringer som overlevde Utøya trengte psykologisk hjelp. Jeg syntes det var åpenbart. Men i ettertid tenker jeg at hun hadde et poeng.

↑ **SER FRAMOVER:** Ingen kan bli utsatt for hendelser som det som skjedde 22. juni uten å bli merket av det, tror Vegard. Men han er opptatt av å være noe mer enn en overlevende og mener det er viktig at vi lærer noe av krisene, selv om det er lettere sagt enn gjort.

22. juli var den verste opplevelsen i mitt liv. Andre har også hatt fæle opplevelser, blitt misbrukt, mistet sine kjære. Mange trenger hjelp til å takle sine verste opplevelser, men får det ikke. Du må være veldig syk for å få akutthjelp. Unge som trenger hjelp til å snakke med noen må vente i seks måneder. Det provoserer meg. Nå skal jeg ikke drive valgkamp her, men vi må satse mer på psykisk helsevern. Vi mister mange på veien. Men selvfølgelig er det også frustrerende at mange ikke har fått hjelp etter 22. juli. Ekstra ille er det å se at enkelte kommuner som har fått midler til dette har brukt dem på noe annet. De skulle skamme seg.

REDDET AV NORSK FOLKEHJELP. Vegard var i teltleiren på Utøya da drapsmannen begynte å skyte. Han løp til Skolestua, der sanitetsmannskapene til Norsk Folkehjelp holdt hus, og gjemte seg der sammen med et førtitalls andre ungdommer. Det reddet livet hans.

– Mannskapene til Folkehjelpa barrikaderte døra og hjalp oss med å bevare roen da gjerningsmannen beveget seg rundt hytta og skjøt inn av vinduet i ytterdøra. Vi fikk

beskjed om å skru av lyset, dekke til vinduene, legge oss ned og være stille. Folkehjelpas innsats var så viktig. Det kan ikke sies ofte nok. Alle i Skolestua overlevde fordi folkehjelperne holdt hodet kaldt og var trent på å takle krisesituasjoner.

– Hadde du noe forhold til Norsk Folkehjelp fra før?

– Jeg var ikke aktivt medlem, men kjente godt til organisasjonen. Under Midtøsten-studiene mine besøkte jeg Libanon og ble kjent med arbeidet der. Som styremedlem har jeg nå også blitt godt kjent med den nasjonale virksomheten. Det er veldig spennende, både samfunnsarbeidet og ikke minst sanitet, søk og redning.

– Helt på tampen – burde Breivik sitte inne til evig tid?

Det blir stille. Wennesland tenker seg om en god stund før han svarer.

– Ja, det burde han. Men jeg må understreke at jeg er veldig glad for at det ikke er jeg som skal ta den avgjørelsen. Han bomma da han skjøt på meg, og jeg vil ikke ha ham ut på gata igjen. Men det er heldigvis ikke opp til meg å bestemme hva som skal skje med ham videre.

↑ **TOK IMOT PÅ LANDSIDEN:** Ronny Frantzen sto på landsiden og tok imot overlevende som kom i land. Da mannskapene fra Norsk Folkehjelp som hadde hatt sanitetsvakt på Utøya kom i land husker han det var godt å kunne ta dem imot med en klem. FOTO: IDA KROKSÆTER

– Når no gjøre det

Frivillige fra hele Østlandet var i innsats 22. juli 2011. En av dem var Ronny Frantzen. Sammen med en makker rykket han ut med en beredskapsambulans fra Horten da alarmer gikk den fredags ettermiddagen.

IDA KROKSÆTER [tekst]

De hadde ingen forutsetning for å forstå hva som ventet dem. Den første oppgaven ble å frakte en hardt skadet ungdom til Ringerike sykehus.

– Det er ingen tvil om at vi ikke var forberedt på det vi møtte, sier Ronny. – Normalt får vi fortløpende informasjon om pasienten når vi er på oppdrag med beredskapsambulanse. Da får vi forberedt oss både praktisk og mentalt. Her sto vi i en kø av ambulanser inntil noen banket på bilruta og sa at neste pasient var vår. Vi fikk beskjed om kjønn og alder, samt at vedkommende var skutt i ryggen og skulle til Ringerike. Så gikk de videre til neste ambulanse, forteller Frantzen.

– Vi var bare en liten del av kjeden som reddet liv den dagen. Vi kunne ikke gjøre noe for å behandle pasienten, men vi kunne utføre nødvendig førstehjelp og følge med på bevissthetsendringer. Vi skjønnte at det hastet, forteller han.

Noen dager senere kunne han lese i avisen at vedkommende hadde overlevd.

– Det var fint å få vite. Vanligvis står vi jo igjen uten å vite hvordan det går med pasientene våre.

BESKYTTELSESMEKANISME. Da pasienten

e sånt skjer, må du bare beste ut av situasjonen

var overlevert til sykehuset, kjørte Ronny og makkeren umiddelbart tilbake til landsida ved Utøya. Her fikk de beskjed om å ta med alt de hadde av dyner og pledd for å ta imot overlevende som kom i land.

– Vi bestemte oss for å legge igjen sambandene i bilen, slik at vi kunne jobbe uforstyrret og konsentrere oss fullt og helt om å ta hånd om dem som kom i land fra Utøya. Jeg tror det er viktig å ikke ta innover seg alt som skjer i slike grusomme situasjoner, sier Frantzen.

Den dagen valgte han å først og fremst fokusere på de gode øyeblikkene – for de fantes, de også.

– Jeg vet ikke om det var en slags beskyttelsesmekanisme, men på Sundvolden den kvelden bestemte jeg meg for at nå skal jeg konsentrere meg om det fine. Da så jeg gjenforeningene. Venner som fant igjen venner og foreldre som fant barna sine. Det var noe fint inni alt det mørke, og det er gode minner å ha.

– I tillegg husker jeg godt at mannskapene fra Norsk Folkehjelp Hadeland kom over på landsida. Det å kunne gi dem en klem var veldig godt, sier Frantzen.

MYE HAR SKJEDD SIDEN 2011. Ronny Frantzen er bare én av mange frivillige fra Norsk Folkehjelp som gjorde en innsats denne dagen – på Utøya, på landsida og på Sundvolden Hotell.

– Jeg tror at innsatsen vi gjorde betydde mye for mange, selv om vi helt sikkert kunne gjort ting annerledes eller kunne gjort enda mer, sier han.

– Hva har du lært av innsatsen denne dagen når det kommer til beredskap?

– I sånne ekstraordinære hendelser må du bare gjøre det beste ut av situasjonen. Beredskapsplanene kan ikke følges slavisk, for ting skjer ikke slik du har planlagt for. Samtidig tror jeg at vi som organisasjon kan bli enda flinkere til å evaluere og utvikle oss

↑ **UVIRKELIG:** Mange frivillige fra Norsk Folkehjelp gjorde en innsats på Utøya 22. juli, både på landsiden og på Sundvolden hotell. FOTO: ROBERT MCPHERSON

etter slike opplevelser. Det gjelder både 22. juli og senere hendelser, som Viking Sky og Gjerdrum-skredet.

– Når det gjelder beredskap, har vi lært mye av 22. juli. Ledelse og kommunikasjon er de to store utfordringene i de fleste store kriser, og det var det også her. Vi hadde ikke en definert leder og ingen oversikt over egne ressurser. Her har det skjedd mye siden 2011, og Nødnett har uten tvil bidratt til bedre samvirke.

HAR FÅTT MANGE SVAR. I tillegg understreker Ronny viktigheten av kollegastøtte etter dramatiske hendelser.

– Personlig synes jeg at kollegastøtte med noen du kjenner og som har opplevd det samme som deg er bedre enn å bli sendt til bedriftshelsetjenesten etter slike opplevelser. Og det er noe vi i utgangspunktet kan bli enda flinkere på, sier Frantzen.

Han trekker også fram verdien av å ha vært involvert i mange av prosessene i ettertid.

– Vi vet at stress og psykiske plager etter

slike opplevelser kan være basert på å ikke vite. Jeg har vært så heldig å være med i alle looper og fått alle deler av historien, så jeg sitter ikke igjen med noen ubesvarte spørsmål. Det tror jeg har vært viktig, sier han.

– Hvordan tror du at denne hendelsen har påvirket Norsk Folkehjelp?

– Jeg tror at avstanden fra topp til bunn har blitt mindre. Medlemmene våre er flinke til å stå sammen i kriser, og vi er gode på samarbeid mellom organisasjonen, de involverte og utvalgene. Det er også liten avstand mellom administrasjonen og de frivillige, og det må vi fortsette å bygge på, mener han.

– I tillegg har vi nok også blitt mer bevisst på rollen vår som en slags fjerde nødetat. Vi ser at vi får et stort ansvar i katastrofer, og er en naturlig samarbeidspartner for nødetatene. Men skal vi være det, må vi tørre å stille krav til oss selv. Vi må også være gode på de små utfordringene, skal vi klare å håndtere de store krisene. Det er viktig at samarbeidspartnerne våre kan stole oss og at de vet hva slags kompetanse vi har.

Nettbutikken for **MEDLEMMER OG LOKALE LAG**

← **Profilartikler**
til gode priser kan
brukes av alle
medlemmer.

← **Uniform** er
forbeholdt godkjente
mannskaper og bare
til tjenestebruk.

I nettbutikken registrerer du deg som kunde og betaler med vipps eller kort. Lave priser til alle, men vi har noen ekstra gode tilbud på utvalgte varer, om du også er medlem i et LO-forbund.

Norsk Folkehjelp

Et godt arbeidsmiljø
og topp sikkerhet
– to sider av samme sak

Norsk Lokomotivmannsforbund

AAF

Arbeiderbevegelsens
Arbeidsgiverforening

bama

Skolenes landsforbund

Skuvllaid riikkalihttu | Skoleforbundet i LO

Norsk Nærings- og
Nytelsesmiddelarbeiderforbund

LO Media

Norsk
Jernbaneforbund

 Fred. Olsen & Co.

ANNONSER

Norsk Folkehjelp takker for støtten fra lokale klubber og foreninger

Fellesforbundet
Avd. 57 Nord Rogaland

Fellesforbundet
Avd. 5

Avd. 3
Møre og Romsdal

Fellesforbundet
Avd. 23 Raufoss Jern og Metallarb. Forening

Fellesforbundet
Marinestasjonen

Fellesforbundet
Avd. 19 Sogn & Fjordane Fagforening

Fellesforbundet
Avd. 25 Stavanger

Norsk
Tjenestemannslag
Norsk Medisinaldepot

Fellesforbundet
Avd. 26 Østfold Fagforening

Fellesforbundet
Oslo Grafiske Fagforening

Norsk
Tjenestemannslag
Mattilsynet

Fellesforbundet
Avd. 53 Nordre Nordland og Sør-Troms

Fellesforbundet
Avd. 108 Innherred Fagforening

Fellesforbundet
Avd. 43 Øvre Buskerud Fagforening

Avd. 91 Bodø

Fellesforbundet
Avd. 650

FAGFORBUNDET
Frogn

Avd. 15 Innlandet

Fellesforbundet
Avd. 185 Flyarbeidernes Forening

Avd. 21 Fredrikstad

Fellesforbundet
Avd. 29 Søre Sunnmøre

Avd. 40 Kristiansund

Fellesforbundet
Avd. 747 Unionen Fagforening

Fellesforbundet
Avd. 75 Halden Fagforening

ELog IT
Hordaland/Sogn og Fjordane
Elektroarbeidernes Fagforening

Norsk Folkehjelp takker sine hovedsamarbeidspartnere

– fellesskap i hverdagen

OM NORSK FOLKEHJELP

Norsk Folkehjelp er fagbevegelsens humanitære solidaritetsorganisasjon. Vi jobber med internasjonalt utviklingsarbeid, humanitær mine-rydding, sanitet og redningstjeneste, integrering og asyl. Norsk Folkehjelp har mer enn 14 000 medlemmer i Norge og 2500 ansatte i over 35 land.

OM APPELL

Appell er et fagblad for Norsk Folkehjelps medlemmer, ansatte, samarbeidspartnere og støttespillere. Formålet med Appell er å formidle Norsk Folkehjelps synspunkter og bidra til intern og ekstern debatt omkring de standpunkt organisasjonen tar. Appell skal ha en fri og kritisk dekning av Norsk Folkehjelps aktiviteter nasjonalt og internasjonalt og etterstrebe å gi et realistisk bilde av resultatene av Norsk Folkehjelps arbeid og ressursinnsats.

HER FINNER DU OSS:

Norsk Folkehjelps regionkontorer nåes på tlf.: 22 03 77 00

REGION NORD

Postboks 6166,
9291 TROMSØ
regionskontoret.nord@npaid.org

REGION MIDT-NORGE

Olav Tryggvasonsgate 5,
7011 Trondheim
regionskontoret.midt@npaid.org

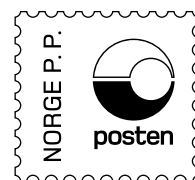
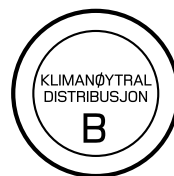
REGION VEST

Lars Hillesgt. 19, 3. etg, 5008 BERGEN
regionskontoret.vest@npaid.org

REGION ØST OG KURSKONTORET

Besøksadresse: Folkets Hus, Hunndalen
Postadresse: Pb 611, 2809 GJØVIK
regionskontoret.ost@npaid.org
kurs@npaid.org

Returadresse:
Norsk Folkehjelp
Postboks 8844, Youngstorget
0028 OSLO

Etter et langt liv er det mye du etterlater deg.

Solidaritet kan være noe av det.

ERNØ Foto: fotografene Lillian & Lena

Gjennom en testamentarisk gave til Norsk Folkehjelp kan du bidra til at solidariteten lever videre etter at du selv har gått bort. Vil du vite mer om hvordan du kan tilgodese Norsk Folkehjelp se www.folkehjelp.no eller ring **22 03 77 00**.

Norsk Folkehjelp